

REVELATION

Apostle John den imi Kris alo nongomang sokel tuokko batogam. Tom mu te Rome kari bibiya mu Kris alo ninguru nunga bita maguwukasan. Ale nuna John agotala talipaman ale Patmos tual te beteman se bagakaso. Se tom mu te Kristus ko engel bo nukote beteram se namaram, ale mel aitak tom imi te aratuwoso se tom udagi te aratukko mu nu kausam se arigam ikiam.

Batoga imi te ana Jesus arigisan, mu nu king alo suen la nunga King Biya, nup biya se sokel ago nunguningkiri. Kaem nu te Satan se ko bowa ningi anira alo nunga nosokel menawurok ale kuwim memek mu te nunga awurok se bagamonko. Ale nu kariimet noko nongomang ningi nunguning mu nunga giok, kuwim yawara mu nungaruk se, tom pempem la amilmil te nu ilak бага se lagamonko. Nunguningta, munan memek se ikup duap duap te ali imi magaram. Bare Kaem ikup memek mu suen la menawurok ale mel suen la iru la nungok se numi ulakuru taukko. Bore te se ana am balnakko, “Kari Biya Jesus, ni am tairko!” manakko.

Den gira

¹ Jesus Kristus ko den, ko nunguning tom me maiyuk se wetangarukko imi, Kaem Jesus ko ura kariimet te nunga kausokko tuam. Se Jesus ko engel tuam se karogo tai kapa ko ura kari John kausam. ² Se nu Kaem ko den se Jesus Kristus ko anapeya suen la ari ikiam mu batoga imi te balu

saparam. ³ Se awiriya prophet den imi kaurok ale ikiok, mu amilmilarukko. Se awiriya nodogawa te den imi ikimon ale karo tumon, mu amilmilam-onko tala. Mu awuk, den mel umu wetang aratu saparukko tom pingi aram.

Den amilmil se Kaem nup biya ko bala

⁴⁻⁵ Ani John, ani tam gawa bataguru nina sios 7 pela Asia sor te bagasan mu ningarsam.* Kakirip girakala bagaram, aitak bagoso, ale pempem la bagarukko mu ko gomang nangara, se Bur Laili ko kau paoga 7 pela nu koma dugu te bagoso mu ko gomang lila, se Jesus Kristus, dun suen la mu ko diram la balu saposo, mu ko gomang bataga nengerak pempem anirukko. Nu kariimet kuera nunga ningi nu giram barasam. Ale nu ali imi ko king suen la nunga bowa tugumam. Nup biya mu noko.

Nu ana kua nangarso, ale ko gue te nanga memek siwuram ale nanga bataguru tam se ana gopa palagaman. ⁶ Nu ko kingdom ningi nanga awuram, ale noko Kaem se ko Nuet ko priest alo iwita baganakko nanga beteram.† Nup biya nikim ago se sokel ago mu pempem la butata ani se lagarukko, nunguning!

⁷ “Arigalko, nu taiti nuwi karogo taiso, se kariimet suen la nomotam arigimonko,

---

* **1:4-5:** Number 7 mu number suen la ningi Kaem ko balso. Se mel 7 ko balsan mu eng diram, se ura suen la mu te nukum moa liluma saposo. † **1:6:** Jesus mu King se Priest tala. Se ana nu ilak kapetaman bagasan mu nu iwita bagasan: Exodus 19:4-6; 1 Peter 2:9; Revelation 5:10.

se awiriya nu beta te gangorman mu karogo
la arigimonko.‡

Se ali lilim ko kariimet mu nu ko mamon nia-
monko.§

Se munan mel umu uwutata aratu
saparukko! Nunguning.”

⁸ “Ani Alpha se ani Omega,” Kaem anananga
Kari Biya uwuta balso. “Ani girakala bagerem,
aitak bagasam, ale pempem la бага lagarikko. Ani
Asokel Garagar.”*

John Kristus arigam

⁹ Ani John, ani nenenga launuria. Ani Jesus
ningi nina nengerak wete, kingdom ko ikup ya-
man gi se, wore sokel ago la sanamiwasam. Ani
Kaem ko den balu se, Jesus ko dugu duap wetang
la balukasam mu ko, aninga iluman ani agarak
nama Patmos tual te aga sapaman se bagerem.†

¹⁰ Se Kari Biya ko Day Tom umu te, ani Bur Laili
angimik karogo lilimaram, se abiring ko aira bo
trumpet nia kam airam se ikiem. ¹¹ Se mam,
“Anapeya arigisam imi bataguru se kaparuk, se
sios 7 pela imi nongote bitar se namarukko:
Ephesus, Smyrna, Pergamum, Thyatira, Sardis,
Philadelphia, se Laodicea.”

¹² Se ani kakirip agarak munakakaso wore
arigekko punga geragem, ale lam te kunasi awura

---

‡ **1:7:** Daniel 7:7-13; Zechariah 12:10. John 19:34,37 mu ago
arikko. § **1:7:** Matthew 24:30. * **1:8:** Alpha mu Greek
ko alphabet letter gira, se Omega mu alphabet ko letter nukum
kitira. Revelation 21:6-7 se 22:13 ago arikko. † **1:9:** Patmos tual:
Talipara kari tual umu te nunga awukasan se bagakasan.

ko kuwim 7 pela gold te nunguru nunguru awu-
man mu arigem, ¹³ ale nunga kusumuri mu
kakirip bo kari nunguning iwita arigem.‡ Se
guang nu naguram mu kumik lilim la ira kaluwu-
ram karogo kapa suwik kopa te, se guang bi-
lik maiya la biwinang kokosa ko beteram umu
gold ago nungurman se buranong ago. ¹⁴ Se
supuling mone mu siraram nunguningkiri, sipsip
mone iwita, se taiti nuwi sirarkiriyam iwita. Se
ko motam mu tama kuamili buluwluk bagara
iwita. ¹⁵ Ko sowek tuagu ko nikum mu, brass
tama te kaisan se yu aso ale ko nikum diriyam
aringiyam arataso mu iwitata. Se ko dogotak
kuring ko nirung mu yu garap luan te tai suragoso
ale nirung kapawoso iwitata.§ ¹⁶ Noko kuting
sengam mu te mu baras 7 pela mu iluwam, se
baenat kore wuli koma singsang mu kuring ningi
aratam.* Se ko koma motam ko nikum mu worem
nikim tamatama nunguningkiri mu iwita.

¹⁷ Se kam ani nu arigem mu ani kuakoyam piri
palagem suwik duap ningi dagulu kuerem. Bare
nu ko kuting sengam mu angimik te beteram, ale
mam, “Me nguangerko! Ani la Mel suen la ko Gira,
se ani la Mel suen la ko Nukum kitira,” mam.†
¹⁸ “Ani marak pempem la bagasam! Ani kuerem,
bare arikko, ani aitak tom suen biya marak бага
se lagarikko! Ani kuera mateng se kariimet kuera
nunga nuguwim ko bugu mu ani iluwasam.

---

‡ **1:13:** Daniel mu “kari bo kari nunguning iwita” wore ko balam,
umutang nu Messiah Jesus ko balukasoo: Daniel 7:13-14. § **1:15:**
Ezekiel 1:24; 43:2 arikko. * **1:16:** Kaem ko den mu baenat iwita:
Hebrews 4:12; Revelation 2:12,16; 19:15,21. † **1:17:** Isaiah 44:6.
Revelation 22:13 agotala arikko.

19 “Bore te se, mel ni arigem imi, aitak ariwasam, se maingte aratuk se arikko, mu suen la tam gawa te bataguru saparko. 20 Baras 7 pela agiting te iluwasam se arigem, se lam gold 7 pela, mu ko nunguning mu iwita: baras 7 pela mu sios 7 pela nunga engel alo,‡ se lam 7 pela mu sios 7 pela.

2

Den sios Ephesus wore nongote namaram

1 “Den imi sios Ephesus wore ko engel* bataguru tuiko:

Bala imi Kakirip baras 7 pela ko kuting sengam mu te ilu se, lam gold 7 pela mu nunga ningi geragawoso wore ko den. 2 Ani nika betera kaora ninguru ko ikisam. Mu ni ura kowar tokasam, ale ikup gikasam wore te sokel ago sanamikasam mu ani ko ikisam. Ni kariimet memek me ta nunga kuesam mu ani ko ikisam tala. Mu kari saki nunumi balsan ana apostle masan, bare nuna apostle mena, mu ni mungkala nunga ira arigem ale nunga kawel arigem ko ikiem. 3 Ale ni aninga aip ko ikup gikasam, bare me aga bitakasam, am sokel ago bagakasam mu ani ko ikisam tala.

4 Bare aningate mu ni den ago. Ni iru la mu kua tua ko munan ninguru ilukuawukasam, bare aitak ni munan umu bita taem. 5 Ni dagulem wore ko kamin ares mauk se, giris palage

---

‡ 1:20: Sios 7 pela mu suan suan nunga bitua kari bo karogo, umutang engel masan. * 2:1: Engel maso mu sios ko gira kari biya wore ko balso. Jesus “ni” maso mu nu kari suanta ko iki se me balso, nu sios lilim la wore ko iki se “ni” maso.

ale munan iru la girem bitakasam umu aking to ilupko. Bare ni me giris palage mu, ani kete tairik ale ka lam ko kuwim te aniso mu tagi kutuwu taikko. ⁶Bare nika munan imi mu ni am iluwasam, mu ni ikia memek kawel Nicolas ko kariimet ago bitawasan mu ni biriruwusam, se ani ago biriruwusam tala.†

⁷Awiriya dogowa ago mu, den Bur Laili sios suen la nunga baluwošo imi ikiokko. Awiriya sokel ago la sanamiwošo mu, ani balik se Kaem ko paradise ningam mu ningi, tam ko nunguning nana ale marak pempem bagara mu kualigi naukko.

Den sios Smyrna wore nongote namaram

⁸“Den imi sios Smyrna wore ko engel bataguru tuiko:

Bala imi Kakirip Mel suen la ko Gira se Mel suen la ko Nukum kitira, nu kueram ale aking barasam bagoso, wore ko den. ⁹Ani ni ikup memek kete arataso se kimik mel mena bagasam mu ko ani ikisam. Bare ni kimik mel ago! Ani Juda saki nunumi balsan Kaem ko kari ma balsan ale ni kimik ko den memek balu laganan, mu ani ko ikisam. Bare mu nuna Juda nunguning mena, nuna Satan ko kari.‡ ¹⁰Ni ikup memek arikko tom pingi aram, bare mu ko me nguangerko. Ikiko! Satan ka ira arigok se ka kariimet saki talipara ningi kapamonko. Se ni day tom 10 pela ningi yaman ikup giko. Bare

---

† **2:6:** Nicolas ko kausa kawel mu iwita: anananga nadera ko la sinar tanak ale nanga nangimik mu mel yam, nam giam saman katagot te am betenakko, mel bo mena. ‡ **2:9:** Juda saki alo: John 8:39-44; Romans 2:25-29; Revelation 3:9.

ni biring me aisuko, kuarko agi wore am aga ilukuawurko mu, ani marak pempem te bagara ko mel balayam mu sipiling tugumko.

¹¹ Awiriya dogowa ago mu, den Bur Laili sios suen la nunga baluwoso imi ikiokko. Awiriya sokel ago la sanamiwoso mu, kuera mateng bo tala, kuera mateng gira mu ko kowom karoso mu te me memek taukko, mena. §

Den sios Pergamum wore nongote namaram

¹² “Den imi sios Pergamum wore ko engel bataguru tuiko:

Bala imi Kakirip baenat kore wuli koma singsang mu ago bagoso wore ko den. ¹³ Ani kuwim ni te bagasam mu ko ikisam, kuwim umu Satan pulawu saparam ale te bagoso. Bare ni aninga aip ilukuawukasam, ale ka gemang ningi nunguning ani ago ko mu me kaluwukasam. Ale tom nuna nika wonong te, wonong Satan te bagoso mu te, aninga dugu duap bala ko kari yawara Antipas mo-man se kueram, mu betela, ni aninga aip me kaluwukasam.

¹⁴ Mu yawarakala, bare aningate mu ni den nuamur nuamur mu am kimik te aniso. Nika kariimet saki girakala ko prophet Balaam ko kausa mu aitak am karo tuiwasan.* Girakala Balaam ko kausa umu Balak kausam, se Balak kausa umu te Israel kariimet ngual nungaruk se kaem kawel nunga na inang nungurman mu no gi se saman katagot ko munan memek betemonko nunga kausam. ¹⁵ Se uwutatala, nika

---

§ **2:11:** Revelation 20:14 se 21:8 agotala arikko.
Balaam: Numbers 31:16,25.

* **2:14:**

kariimet saki Nicolas ko kariimet ago nunga kausa munan karo tuiwasan. ¹⁶ Bore te se, giris palageko! Mena mu, ani me kam la nikate tairik ale baenat agiring te aniso mu te nongorak daong kager bitirikko.

¹⁷ Awiriya dogowa ago mu, den Bur Laili sios suen la nunga baluwoso imi ikiokko. Awiriya sokel ago la sanamiwoso mu, ani duruk wonong ko na inang mu sang tuekko. Ale ani manga siraram, nup iru bo te batagem se aniso, mu tuekko. Nup mu awiriya me ko ikiso, bare kari manga umu taso mu la nup mu ko ikiokko.

Den sios Thyatira wore nongote namaram

¹⁸ “Den imi sios Thyatira wore ko engel bataguru tuiko:

Bala imi Kaem ko Namar, noko motam tama kuamili buluwluk bagoso iwita, se brass palunga nunga se nikum kapawakam suwik nikum kapawoso wore ko den. ¹⁹ Ani nika betera kaora ninguru ko ikisam. Ani ikisam ni gemang ningi nunguning bagasam, ale kariimet kua nungarsam, ale saonga ura ninguru betesam, ale ikup gi se sokel ago la bagasam. Ale ni munan ningo aitak tom imi te betesam mu, ulengkala munan bitakasam mu kiaram.

²⁰ Mu yawarakala, bare nika munan ani me ko kuesam mu iwita: Ni imet Jezebel, nu numi balso prophet maso, mu me karem, am motam la ariwasam.† Se nu ikia munan memek aninga

---

† **2:20:** Jezebel mu King Ahab ko nuwus. Nu Israel kariimet kaem kawel Baal wore ko nup patawumonko nongomang nokaso: 1 Kings 16:29-31; 18:4,19; 2 Kings 9:22.

ura kari nunga kasurso, ale nunga tagiso se imet arungu tere nasan, ale na inang saki alo kaem kawel te tama tuman mu nasan. Bare umu ko, ni nu me karosam. ²¹ Ani imet umu tom tuem, ko kilek memek wore buring tuok ale giris palagukko, bare nu giris palagukko ikia me taso. ²² Bore te se ani kuera yaman biyala nu tuekko. Se kariimet noko ikia karo tusan ale kilek memek betesan mu, nuna noko ikia me nubiring tumon ale me giris palagamom mu betelatala, ani yaman ikup biyala nungarikko tala. ²³ Ko kuriang mu ani nunga morik se kue-monko. Umutang te Kris alo singir la te ikimon, ani mu kariimet suen la nunga ikia nongomang ariwasam ko kari ani, ma balmonko. Ale ani nina suan suan ninga betera kaora ko koma ningaru ningaru ago namarikko.

²⁴ Bare nina saki Thyatira bagasan mu Jezebel ko ikia kawel memek mu me karo tusan, ale ‘Satan ko ikia yumura’ masan mu me ko iki-man.‡ Se ani iwita ninga manorsam, ani ikup bo ago ta ningimik te me bitirikko. ²⁵ Bare aninga angamang nina den nunguning taman ale munan nunguning te bagasan umutang la te bagaral se ani pelerik tairikko.

²⁶ Awiriya sokel ago la sanami se, aninga ikia munan ilukuawuruk karogo nama tom nukum te mu, ani balik se sor suen biya bituokko. ²⁷ Ani nup biya sokel ago Ba kote taem iwitata,

‘Nu supuling ura ko tam aora mu te nunga bituokko,

---

‡ **2:24:** Kausa kariimet kawel nunumi ikia bibiya se ikia yumura ago makasan, bare mu am Satan ko ikia kawel la.

ale kani iwita nunga pakakurok se bilik bilik kapamonko. §

²⁸ Ale ani baras biya ukira karogo basuso mu ago tuekko.* ²⁹ Awiriya dogowa ago mu, den Bur Laili sios suen la nunga baluwoso imi ikiokko.

3

Den sios Sardis wore nongote namaram

¹ “Den imi sios Sardis wore ko engel bataguru tuiko:

Bala imi Kakirip Bur Laili ko kau paoga 7 pela, se baras 7 tala ago nunga iluwoso wore ko den. Ani nika betera kaora ninguru ko ikisam. Saki balsan mu ni marak bagasam masan, bare mena, ni kuerem.* ² Bore te se, baresko! Sangam ningo nika ningi mena namarukko namawoso mu sail tuiko. Mu awuk, ani arigem mu nika munan suen la aninga Kaem koma te mu diram nunguningkiri iwita mena. ³ Bore te se anapeya nika kasurman se ni ikiem mu, ilukuawur ale giris palage ale karo tuiko. Bare ni me barasu mu, ni tere kari me ko ikisam se taiso iwita, ani kete tairik se ni biririkerko.

⁴ Bare Sardis wonong ningi nika kariimet suan suan nunga guang ko sinar taman se karur mena. Mu kariimet umutang ani balik se guang siraram nagumon ale ani agarak geragamonko. Mu awuk, nononga bagara aolak terong. ⁵ Awiriya sokel ago la sanamiwoso

---

§ **2:27:** Psalm 2:8-9. * **2:28:** Baras biya ukira karogo basuso: Revelation 22:16. * **3:1:** Sardis Kris alo nunga munan: 1 Thessalonians 5:2-3,6; 1 Timothy 5:6.

mu, nu nuna iwitala guang siraram mu ago nagurokko. Se ani noko nup, pempem marak ningo te bagara ko batoga[†] mu ningi mu, me siwu saparikko, mena. Ani noko nup aninga Ait koma te, se ko engel alo nomokete balik, ale nu aninga ma balikko. ⁶ Awiriya dogowa ago mu, den Bur Laili sios suen la nunga baluwoso imi ikiokko.

Den sios Philadelphia wore nongote namaram

⁷ “Den imi sios Philadelphia wore ko engel bataguru tuiko:

Bala imi Kakirip laili se nunguningta, nu David ko songkuring te kaoga ko bugu mu iluwoso, wore ko den. Nu songkuring kaguk, mu kariimet bagumonko me terong. Nu songkuring bagurok, mu kariimet kagarmonko me terong.[‡] Nu iwita balso: ⁸ Ani nika betera kaora ninguru ko ikisam. Arikko, ani ni kema dugu te songkuring kagaru betarem mu, kariimet bo bagurokko me terong. Ani ikisam, nika sokel katirta. Bare ni aninga agiring karo tuem, ale aga aip kaluwurem ale me ko ikisam ma me balem. ⁹ Ikiko! Juda saki kawelasan ale nunumi Kaem ko kariimet ko ma balsan, bare mena, nuna Satan ko kariimet. Bare ani balik se ni siwik duap ningi nubugura kulukurmon ale aninga kua kisa ni ko ko mu ari ko ikimonko. §

[†] **3:5:** Pempem marak ningo te bagara ko batoga: Exodus 32:32-33; Daniel 12:1; Luke 10:20; Revelation 17:8; 20:15. [‡] **3:7:** Isaiah 22:22. Matthew 22:41-45 agotala arikko. **§ 3:9:** Juda saki mu Kris alo nunga bita maguwukasan, se Jesus nunga balam, nuna Satan ko kariimet mam: John 8:44; Revelation 2:9.

¹⁰ Ni aninga agiring karo tuikasam ale ikup kete taikaso wore ni sokel ago la sanamikasam. Bore te se ani nika ilukuawurik se, tom memek ali lilim la ko kariimet nunga ira arigokko taiwoso mu, ko memek bo ni kimik te me aratukko.

¹¹ Ani tairikko tom pingi aram. Se munan ningo ni iluwasam mu ninguru ilukuawurko. Awiriya bo kamuru atumok se ka kitigat bala ningo ago wore me to bore ko, ninguru sinar toko. ¹² Awiriya sokel ago la sanamiwoso mu, ani balik se aninga Kaem ko temple ningi ngatalek aora iwita ko sanamiwurukko. Ale udagi te kawam mu bitiruk ale matangi me aratukko. Ani aga Kaem ko nup, se aga Kaem ko wonong nup, Jerusalem iru, duruk wonong te aninga Kaem kote wore tai kapawuruk, mu nup ilagala umutang kumik te batagikko. Ale aninga aip iru mu agotala kumik te batagikko.

¹³ Awiriya dogowa ago mu, den Bur Laili sios suen la nunga baluwoso imi ikiokko.

Den sios Laodicea wore nongote namaram

¹⁴ “Den imi sios Laodicea wore ko engel bataguru tuiko:

Bala imi Kakirip den diram la balso se den nunguning ko Aing Au* maso, nu Kaem ko mel suen la ko Bitua Kari, wore ko den. ¹⁵ Ani ka ikisam ni kowar biya mena, se ni ipi biya mena, bare aninga angamang mu ni bo suanta iwita bagerko, kowar biya, agi ipi biya ko bagerko!

---

* **3:14:** Nu den nunguning ko Aing Au maso: 2 Corinthians 1:20. Isaiah 65:16 mu te “true God” Hebrew den te mu iwita aniso: Elohim Amen, mu ko nunguning Aing Au ko Kaem.

16 Bare ni kowar biya mena, se ipi biya mena tala, ni am kusumuri bagasam. Bore te se, ni aninga agiring ningi yu seselak ago iwita ka katingi saparikko.† 17 Ni balsam, ‘Ani manga biya ago, melmasak suen biya ago, se mel bo ko me dagulasam,’ masam. Bare nunguningkiri mu ni memek biya bagasam. Ni iwiwara sir-ing ningi kituwura guat, motam sisira, guang batuwutukam ningi bagasam. Bare ni keta nimi me ari ko ikisam. 18 Se ani ka manor-sam, aninga gold tama te kaiman se nikitang kapawoso umutang dier, asele ni kari kimik mel ago ko aratuko. Ale guang siraram mu ago agate dier ale kimik te ka dolara ira kaluwurko. Ale mel kiri welang agate dier ale motam te palunguru nunguru ale te ninguru sor arikko.

19 Awiriya ani kua nungarem mu ani den sokel karogo nunga manorsam, ale bu nungarsam.‡ Bore te se, gemang gemang, gemang lilim la giris palageko. 20 Ikiko! Ani songkur-ing ago sanamerem ale songkuring bong bong bagasam. Awiriya ani agiring ikiok ale songkur-ing kaguk mu, ani kasu nagurek ale nu ta, ani ta, wete na nanimi tui nanakko.§

21 Awiriya sokel ago la sanamiwoso mu, ani dun suen la ko sokel menawu saperem ale aga Ait ko daiga kuwim te ilak dagiwasam mu te balik se nu agarak daigokko. 22 Awiriya dogowa ago mu, den Bur Laili sios suen la nunga man-aruwoso imi ikiokko.”

† **3:16:** Laodicea Kris alo nunga munan: Matthew 5:13; Romans 12:11. ‡ **3:19:** Bu nangara ko munan: 1 Corinthians 11:32;

Hebrews 12:5-6. § **3:20:** John 14:23 ago arikko.

4

King ko daiga kuwim duruk wonong te

¹ Ario, ani loagerem ale ikialko, ani duruk wonong te songkuring bo kaigam aniram se arigem! Se kuring bo motam motam ani trumpet iwita ikiem mu akingtala aga auram, ale aga maonam, “Ewela tai basu se ani mel maingte aratukko wore ka kausekko,” mam. ² Se me kam la, Bur Laili lilim la aga iramuram, se duruk wonong te ani king ko daiga kuwim bo arigem, mu Kakirip bo awote dagiwaram se arigem.* ³ Noko ariga mu mel jasper se mel carnelian biliwilik mawakam nikim garagar. Se magulep bo, mel emerald biliwilik mawakam mu daiga kuwim umu laturu gurugam ale nikim kapawakaso.†

⁴ Se daiga kuwim 24 tala mu daiga kuwim umu laturu guruguman ale anikasan. Se kari supuling 24 daiga kuwim mu te dagi namaman ale bagakasan. Nunga guang siraram mu nagu muruwuman, ale nusupuling te mu crown gold te nunga mu tugu muruwuman tala.

⁵ Se daiga kuwim kusumuri umu ningi, nikim pure iwita biliwilik makaso ale taga pagakaso ale nia nama taikaso. Se daiga kuwim umu koma ko mu lam 7 pela kaniwakasan, mu Bur Laili ko kau paoga 7 pela. ⁶ Se daiga kuwim umu koma ko mu mel bo tala gagi iwita, bare ningi mu nikitang biya.

---

* **4:2:** Isaiah betela daiga kuwim umu arigam: Isaiah 6:1-4.

† **4:3:** Jasper mu diamond iwita, se carnelian mu diriyam, se manga emerald mu diamond iwita bare green.

Se daiga kuwim kusumuri umu ko duap te nunguningkiri mu, mel mel nunup ago 4 pela‡ daiga kuwim umu laturu guruguman ale bagakasan. Se nungumik lilim la, gira ko se nubiring ko, mu nomotam suen biya ago lilimaram. ⁷ Se mel mel umu nunga bo gira mu lion iwita, se kowom kaora mu bull iwita, se ko atumukira mu ko koma motam ariga kariimet iwita, se nukum kitira mu taraga nuar bingawakam. ⁸ Nuna suan suan mu nunga nuluman mu 6 pela, se nunga nuluman bowa ningi mu nomotam la sor tam. Se tirom woremkalal, nuna nuguring katir me ta kalosan, nuna butata,

“Laili, laili, laili,
Kaem nu Kari Biya Sokel Garagar,
nu girakala bagaram, aitak bagoso,
ale pempem la baga se lagarukko.”

⁹ Se kam mel mel nunup ago 4 umu Kakirip marak pempem baga lagoso ko daiga kuwim te dagiwoso umu, amilmil tui se nup biya patawuwasan mu, ¹⁰ kari supuling 24 umu Kakirip marak pempem baga lagoso, ko daiga kuwim te dagiwoso umu, nubugura kulukuru tusan ale perr tusan. Ale nunga crown kututuwu gira ko awusan, ale bal-san:

¹¹ “Ana nanga Kari Biya, se ana nanga Kaem!
Ni keta suanta nikim biya, se nip biya, se sokel biya, ko Kotam.
Mu awuk, ni, mel suen la nunguru saperem,
se nika gemang te la aratu nama sapanan ale bagasan.”

---

‡ 4:6: Ezekiel mel mel nunup ago 4 pela umu nungarkam: Ezekiel chapter 1.

5

Scroll se Sipsip Anumang

¹ Se aking ani scroll bo mu Kakirip daiga kuwim mu te dagiwaram mu ko kuting sengam mu te iluwaram se arigem. Se buiring gomang ko den saki batagorman se anikaso. Ale moa nungurman ale tom 7 ko kalo kutiman.* ² Se ani engel bo sokel ago nunguningkiri sail ago aikaso ale iwita balukaso mu arigem, “Awiri ningo dirkiriyam nunguning se, scroll ewere ko kaola kutira mu kututuwu ago namaruk ale apurokko terong?”

³ Bare kari bo duruk wonong te ta, se ali imi te ta, se ali bowa ningi ta, scroll umu apurok ale ningi tatagurukko me terong. ⁴ Se ani sail karogo mo niakasam. Mu awuk, kari ningo nuam bo scroll umu apurok ale ningi tatagurukko mu mena biya.

⁵ Bare kari supuling umu nunga ningi bo aga maonam, “Me mo nierko!” mam. “Arikko! Judah ko gue te Lion aratam, David ko Miri mu sokel ago aratam, ale kager te sail ago sanamaram. Nu scroll umu ko kaola kutira 7 pela mu kututuwurok ale apurokko terong mam.”†

⁶ Se ani Sipsip Anumang bo arigem, bare ko ariga moman se kueram wore iwita. Nu kusumuri daiga kuwim anikaso mu karogo sanamaram, se mel mel nunup ago 4 mu laturu guruguman, se kari supuling 24 mu watingi ko laturu guruguman. Noko dinak 7 pela, se ko motam 7 pela.

---

* **5:1:** Ezekiel scroll bo arigam tala: Ezekiel 2:9-10. Scroll ko kaola kutira mu iwita: candle kaniso ale yu aso ale aking ipiso ale auso ale mel iluso iwita te kalo kuti gilingisan. † **5:5:** Lion ko den: Genesis 49:9. David ko Miri: Isaiah 11:10; Revelation 22:16.

Motam umutang mu Kaem ko Bur Laili ko kau paoga 7 pela, ali sor lilim la te nunga awuram se namaman.‡ 7 Se nu namaram Kakirip daiga kuwim te dagiwaram umu ko kuting sengam te scroll iluwaram mu tam. 8 Se kam nu scroll umu tam mu, mel mel nunup ago 4 umu se, kari supuling 24 umu nubugura kulukuru sapaman. Supuling suan suan mu nunga gita se, tawir gold te nunga, mel siring ningo ningo ningi langiman umu, nunga ilu muruwuman, umutang Kaem ko kariimet nunga guranek. 9 Ale nuna wur iru bo mu iwita ilukasan:

“Ni keta suanta ni ningo se dirkiriyam,
 bore te se ni scroll umu to ale apurko terong.
 Mu awuk, ni ka moman se kuerem,
 ale ka gue te kariimet nunga dia Kaem tuem;
 nuna nunga digo nongoma nongoma,
 se nunga den nongoma nongoma,
 se nuna kariimet kirker,
 se nunga sor kirker tala,
 bare ni nunga dia giem.

10 Ale nunga gi kingdom ningi nunga awurem, se Kaem ko priest alo iwita бага se ali lilim bitarmonko.”

11 Asele ani loagerem gurugem ale engel alo suen biya nuguring ikiem, nunga kaura iluwa ko koma am mena, mena nunguningkiri. Nuna daiga kuwim umu se, mel mel nunup ago 4 mu se, kari supuling supuling umu nunga laturu gurugu sapaman, 12 ale sail karogo wur imi ilukasan:
 “Sipsip Anumang mu ningo se diram

---

‡ 5:6: Sipsip Anumang: John 1:29. Ko motam 7 pela: Zechariah 4:10. Jesus se Bur Laili mel suen la ariwasan ko ikiwasan.

nunguningkiri; nuna moman se kueram,
bare nup biya patawunakko.
Nu nup biya se nikum ago;
nu sokel ago, mel kasik biya ago,
ikia sinar se sangam sokel ko kotam;
nup biya pempem anirukko!”

¹³ Asele ani melmasak suen la, duruk wonong
te, ali imi te, ali bowa ningi, se gagi bowa ningi, ko
melmasak suen la wur iwita ilukasan se ikiem:
“Kakirip ko daiga kuwim te dagiwoso
umu se Sipsip Anumang umu nunup patawu-
nakko!
Nuna nunga nunup biya nikum sokel ago pempem
la ani lagoso!”

¹⁴ Se mel mel nunup ago 4 mu nuguring bolala
“Nunguning!” maman. Se kari supuling alo umu
nubugura kulukurman ale Kakirip dagiwakaso
umu se Sipsip Anumang umu perr nungarukasan.

6

Scroll ko kaola kutira^{6*}

¹ Ani loagawerem se Sipsip Anumang umu
kaola kutira 7 pela mu nunga ningi bo giram
kutuwuram. Se mel mel nunup ago 4 mu nunga
ningi bo pure paga kam munakaram se ikiem. Nu
balam, “Tairko!” mam. ² Se ani loagawerem mu
horse bo siraram mu aratam! Se kari horse awote
daigam mu daga wol iluwam. Se nuna crown bo
supuling te beteman se nu kager suen la te non-
gorak kageraruk ale nunga gi bowa tugumokko
gomang gomang aratam namakaso.

---

* **6::** Matthew chapter 24 mel ewerta ko baluwoso tala.

³ Se aking Sipsip Anumang umu kaola kutira 2 mu kutuwuram. Se mel mel nunup ago 4 mu ko bo tala 2 mu aking balam se ikiem, “Tairko!” mam. ⁴ Se horse bo tala aratam, mu diriyam! Nuna kari horse awote daigam mu sokel tuman, nu sor lilim ko bagara lila menawurok se kariimet daong kager te bagamonko. Nuna baenat bo biya wore tuman.

⁵ Se aking Sipsip Anumang umu kaola kutira 3 mu kutuwuram. Se ani mel mel nunup ago 4 mu ko bo tala 3 mu aking balam se ikiem, “Tairko!” mam. Se ani loagawerem mu horse bo kaetam mu aratam! Se kari horse awote daigam mu melmasak ko ikup te tasan ko mel mu iluwam. ⁶ Se nirung bo kari kuring iwita mel mel nunup ago 4 umu nunga ningi aratam se ikiem, mu iwita balam, “Na inang diara ko koma tarigiram bo!” mam. “Wheat muguri kani gotek imi ningi mu, tom suanta ko ura koma ko manga mu te diara ko mu terong mam. Se barley muguri kani gotek ilagala suan imi ningi mu betela, tom suanta ko ura koma ko manga te diamonko tala. Bare ni olive oil se waen me maguwurko!”

⁷ Se aking Sipsip Anumang umu kaola kutira 4 mu kutuwuram. Se mel mel nunup ago 4 mu nunga ningi bo nukum kitira 4 mu iwita balam se ikiem, “Tairko!” mam. ⁸ Se ani loagawerem mu horse bo kumik kuruguyam mu aratam! Se kari horse awote mu ko nup Mateng i. Se ko bo Hades† mu nu pingi kowom karowakaso. Nuna nosokel karogo, nuna gatu te, karak te, kuera memek te,

---

† **6:8:** Sor Hades mu kariimet kuera nunga nuguwim.

mel daong te, ali imi ko kariimet paoga motam 4 pela se ningi paoga motam suanta mu nunga momon se kua sapamonko taiman.

⁹ Se aking Sipsip Anumang umu kaola kutira 5 mu kutuwuram. Se ani kariimet dora altar bowa ningi bagaman se nungarkem. Nuna Kaem ko den se ko bala ikia ilukuawuman wore ko nunga moa batutumuman se kueman. ¹⁰ Nuna sail ago ai balukasan, “O Kari Biya, ni mel suen la ko Biya, ni laili, se ni nunguning. Ni amaru te ali ewere ko kariimet nunga munan tuter ale anananga gue kaparam umu ko koma nungaruko?”[‡] ¹¹ Asele guang siraram mu suan suan nungaru gurugu karogo namaman, ale nunumi ira se bagamon se nunga singsang, nunga ura suan alo, nuna nunga moman se kueman iwita, nunga momon se kumon nama ko tom te ikiwoso mu te nama araguk se asele ko, uwuta nunga manorman.

¹² Se ani loagawerem se Sipsip Anumang umu kaola kutira 6 mu kutuwuram se wanara biya kaparam. Se worem motam tiromorom iram ale kuera mateng ko guang kaetam goat mone te nungursan uwuta aram. Se sige motam gue iwita guarman. ¹³ Se baras taiti ningi mu, tam fig muguri barare, marir sokel ago ituguso se kutukutuk ma ali te kapara iwita kapakasan. ¹⁴ Se taiti mu lilim bataga peleram ale numi moram, se duruk suen la se tual suen la mu yukua nama taikasan. §

[‡] **6:10:** Kaem kariimet imi nunga aira ikiam: Revelation 16:5-7. Revelation 7:9,13-14 ago arikko. **§ 6:14:** Matthew 24:29 se Hebrews 12:26-29 mu agotala arikko.

¹⁵ Umutang te aliti kari supuling bibiya, kari nunup ago, kager supuling alo, kari nungumik mel karogo, kari sokel karogo, se ura dungan, se kari ura dungan kari mena, mu nuna suen la garap gogong ningi se duruk mutim ningi yumu yumu namaman. ¹⁶ Ale duruk bibiya se manga bibiya nunga manarukasan, “Papak maral kaparal ale nanga ira kaluwuralko,” makasan. “Kakirip ko daiga kuwim te dagiwoso wore ko motam ko nanga kaluwural, ale Sipsip Anumang ko gomang magara ko nanga kaluwuralko! ¹⁷ Mu awuk, nononga nongomang magara ko tom biya mu tai aratam, se awiri sokel ago sanamarukko terong? Mena.”

7

144,000 kariimet Kaem ko kuting molak taman

¹ Asele ani engel 4 pela, ali lilim ko dun 4 pela mu te sanami namaman se nungarkem. Nuna ali ko marir daula bibiya 4 pela mu iluman se bo ta ali, gagi, se tam bo me itugukaso, mena. ² Asele ani engel bo koma worem bausa mu te basu tarigikaso se arigem, nu Kaem marak pempem la бага lagoso mu ko kuting molak ko mel iluwam. Nu engel 4 pela, Kaem ali se gagi maguwumonko ko sokel nungaram, umu sail karogo nunga auram ale mam: ³ “Nina ali se gagi se tam me nunga maguwural, menaral se ana nanga Kaem ko kuting molak noko ura kariimet nomoke sengem te betenak se asele maguwuralko,” mam. ⁴ Asele ani Kaem ko kariimet ko kuting molak taman umu ko tom ko ikiem: Israel ko kariimet motam 12 mu

lilim ningi, noko kuting molak taman ko tom mu 144,000 kariimet.

⁵ Judah ko gue te mu 12,000 noko kuting molak taman.

Se Reuben ko gue te mu 12,000.

Se Gad ko gue te mu 12,000.

⁶ Se Asher ko gue te mu 12,000.

Se Naphtali ko gue te mu 12,000.

Se Manasseh ko gue te mu 12,000.

⁷ Se Simeon ko gue te mu 12,000.

Se Levi ko gue te mu 12,000.

Se Issachar ko gue te mu 12,000.

⁸ Se Zebulun ko gue te mu 12,000.

Se Joseph ko gue te mu 12,000.

Se Benjamin ko gue te mu 12,000.

Ilu biguwu sapara mu 144,000 kariimet.*

Kariimet ningi awote guang siraram nagu muruwuman

⁹ Ario, ani akingtala loagerem ale ikialko, ani kariimet motam biya, ningi awote, kaura moke mena mu nungarkem! Nuna sor suen biya ko, digo suen biya ko, kariimet duap duap ko, se den kirker ko. Nuna daiga kuwim kuringi se Sipsip Anumang umu ko koma ko sanamaman. Nuna guang siraram mu nagu muruwuman, ale pator gawa nugutinga saparam. ¹⁰ Se sail karogo aikasan ale balukasan:

“Anananga sangaru tata ko sokel biya mu
 anananga Kaem, nu ko daiga kuwim te dagi-
 woso mu se,

---

* **7:8:** Kaem noko kariimet kuting molak nomoke sengem te betera mu, noko kota ko iwita nomom due iluwam. Ezekiel 9:3-6 ago arikko.

nanga Sipsip Anumang umu nunga mel nunguning!”

¹¹ Se engel alo suen la mu nuna daiga kuwim mu se, kari supuling 24 mu se, mel mel nunup ago 4 umu nunga laturu guruguman ale sanami-wakasan. Ale nuna daiga kuwim umu kuringi nubugura kulukuru muruwuman ale nomoke ali ningi kaparam se Kaem perr tuikasan, ¹² ale makasan:

“Nunguning!

Amilmil yawara se nikitang biya,
se ikia sinar se nup patawura,
se nup biya, sokel biya, se sangam ningo
mu anananga Kaem ko,

pempem la butata ani se lagarukko, nunguning!”

¹³ Se kari supuling umu nunga ningi bo aninga isuam, “Kariimet guang siraram nagu muruwuman mu arika? Se nuna aparete taiman a?” mam.

¹⁴ Se ani nu manem, “Dom, ni ko ikisam.”

Se nu mam, “Kariimet ewerta tom memek biya ningi nama gilingiman, bare aita dir palagaman. Nuna nunga guang Sipsip Anumang ko gue te anuman se sirarmam. ¹⁵ Bore te se,

“nuna Kaem ko daiga kuwim umu kuringi
baga se, tirom woremkalal noko temple ningi
nup biya tui laganan;

se nu ko daiga kuwim te dagiwoso umu
ko luman ulaluwurok ale nunga iramuru
saparukko.

¹⁶ Nuna udagi na ko me kuemon, ale yu ko me kuemonko.

Worem ko kowar me nunga kaniruk,
agi ko kore me nunga turupurokko.

17 Mu awuk, Sipsip Anumang daiga kuwim
 kusumuri mu te bagoso mu nunga bitua kari
 yawara ko bagarukko;
 nu marak ningo ko yu bulowolok
 kapawoso mu te nunga kiti gurugu nongorak
 namarukko.
 Se Kaem nononga nomononge
 miningam nomotam te kapawoso mu siwu
 waru saparukko.”

8

Kaola kutira nukum 7

¹ Se Sipsip Anumang scroll ko kaola kutira nukum 7 umu kutuwuram, se duruk wonong te mu sor kutek ma saparam, nama hour suanta ko komasang iwita.

² Se udagi ani engel 7 pela Kaem koma ko pem-pem bagara umu nungarkem, se tom umutang te trumpet 7 pela mu nungarman.*

³ Se engel bo tala tawir bo gold te nunga mu iluwam, ale ago tai altar duap te sanamaram. Se nuna tam kiri siring yawara yawara ilu biguwu-man mu ninguru tuman, nu giok ale ago nama altar gold, Kaem ko daiga kuwim mu duap te aniso, mu te kaiyok se kaniruk ale siring yawara mu kariimet laili suen la nunga guranek ago barsukko. ⁴ Se nu uwutata beteram se bur siring yawara mu kariimet laili umu nunga guranek ago Kaem koma te tarigikaso.† ⁵ Asele engel mu ko

---

* **8:2:** Kaola kutira 7 nukum kitira mu ilu kutuwuso mu, trumpet 7 mu ko den te duap betesan. † **8:4:** Kariimet nunga guranek: 1 Peter 3:12; Revelation 5:8; 6:9-10.

tawir mu iluwam ale tama altar awote mu giam, tawir ningi awuram ale, waram se ali awote tai kaparam. Se pure biliwilik makaso ale taga pagakaso ale nia nama taikaso, se wanara kapakaso.

Trumpet

⁶ Se engel 7 pela nunga trumpet 7 pela mu itugumonko kirimi karame beteman.

⁷ Se engel gira mu ko trumpet itugumam se me kam la, tuwik muguri bibiya se tama gue ago mu patungam ali awote kaparam. Se ali lilim kau pagaru ilagala suan ko beteman mu ko suan mu, tam se anapeya mel karogo lilim kaniram.‡

⁸ Se engel 2 mu ko trumpet aking itugumam se mel bo duruk aromemek kaniwara iwita mu sapaman se nama gagi ningi dagulam. Se gagi lilim kau pagaru ilagala suan ko beteman mu ko suan mu gue ko geragam, ⁹ se ko wal anapeya mel mu kua sapaman, se ko dal mel mu ago la maga kuena sapaman.

¹⁰ Se engel 3 mu ko trumpet itugumam se baras biya bo, tama galep kaniwakam mu kutuwam, tai yu bibiya se gotektek pagaru ilagala suan ko awuman mu ko suan ningi dagulam. ¹¹ Se baras umu ko nup mu Wormwood.§ Se yu umu ko kau paoga baras umu ningi dagulam mu seselak paga saparam, se kariimet suen biya yu mu nokasan ale kuakasan.

---

‡ **8:7:** Moses ko tom te kilek sang uwuta aratu namakaso. Mu awuk, Kaem Egypt alo nunga memek koma nungaruk ale kota ko kariimet nunga bataguru taukko mu ko se: Exodus 9:23-26; 7:20-21. § **8:11:** Wormwood mu mel bo ko seselak memek.

¹² Se engel 4 mu ko trumpet itugumam se worem paga ilagala suanaram, se sige butatala, se baras mel paga motam ilagala suanaman tala, se nunga paoga umu ningi suan suan koma koma mu tiromorom nunga iram. Bore te se, day suanta ningi mu paoga ilagala suan umu ko suanta mu nikinang mena, se tirom mu koma suanta tala.

¹³ Se ani loagawerem mu taraga bo kualala binga se sail karogo airam ale balukaso, “Boteko! Boteko! Boteko!” makaso. “Mu awuk, engel ilagala suan am bagasan umu nunga trumpet itugumon mu, o ali imi ko kariimet mu nina awuk ko ya?”*

9

Engel 5 ko trumpet itugumam

¹ Se engel 5 mu ko trumpet itugumam se ani baras bo taiti gomang te wore tai ali te dagulam se arigem. Se nuna Mutim du biya ko kuring te kaoga ko bugu mu tuman. Mutim umu ko kuring mu gotektir, bare ningi mu wosesel se du biya, kumik nukum mena. ² Se kam nu Mutim nukung ko kuring kaogam mu, tama bo, kowar tamatama wore ko bur barasukam, tama bur mu patetengaram ale aratukaso. Se tama bur Mutim umu ningi mu barasam tarigiram ale taiti gomang lilim siruwuram se kaetma saparam ale worem motam kaluwuram.

³ Se tama bur umu ningi mu locust duap bo arataman ale ali imi te tai kapaman. Ale nunga

---

* **8:13:** Engel 5 se 6 ko den mu chapter 9 te aniso. Engel 7 ko den mu chapter 11:15 mu te duap beteso.

daong mu maruwan nulis nunga daong iwita mu taman. ⁴ Nuna ali imi ko sirsir se ko tam mel mel me namon maguwumonko den taman. Bare kariimet Kaem ko kuting molak nomoke sengem te mena mu la nunga maguwumonko. ⁵ Nuna sige 5 ningi yaman memek la nungarmonko. Bare me nunga momon se kuemonko den taman. Se ikup yaman kariimet umu gikasan mu maruwan nulis kari moso se ko ikup yaman taso iwita. ⁶ Ale tom mu te mu, kariimet kua namara ko lage kupumon bare me arigimonko; nononga nongomang mu am kua namamonko, bare kuera mateng mu nagu yumu namarukko.

⁷ Locust umu nunga ariga mu horse mel kager ko nunga nunguru betesan mu nunga ariga iwita. Se nusupuling te mu mel, crown gold te nunga wore iwita, mu tugu gilingiman. Se nongoma motam mu kariimet koma motam iwita. ⁸ Nunga nomone mu imet nunga nomone iwita, se nunga nogore mu lion nunga nogore iwita. ⁹ Se nunga nokokosa ko lakira mu ain iwita, ale nunga nuluman ko nirung mu karis mel horse kager ningi wuli karogo nunga tagisan ko nirung iwita. ¹⁰ Nunga nomom mu kore karogo, maruwan nulis ko kore iwita, te daongasan. Ale nunga sokel taman umu sige 5 ko, kariimet te nunga momonko nomom te sokel taman. ¹¹ Nunga supuling biya mu engel bo, nu Mutim du biya umu bitarso. Noko nup Hebrew den te mu Abaddon, se Greek den te mu Apollyon.*

¹² Se taraga ko kuring te ikup ilagala suan

---

* **9:11:** Nup umu ko nunguning mu “Mel Suen la Maguwura ko Kari”.

aratukko balam mu bo eta aratam ale menaram.
Se ikup ilagala am aniso.

Engel 6 ko trumpet itugumam

¹³ Se engel 6 mu ko trumpet itugumam se ani kuring bo altar gold te nunga mu ko dinak 4 mu te aratam se ikiem. Altar umu Kaem koma te aniso. ¹⁴ Se kuring umu engel 6 trumpet iluwaram mu maonam, “Engel 4 pela yu biya Euphrates te nunga talipaman se bagasan mu nunga bitar se namamonko!”† ¹⁵ Se nu engel 4 pela umu, hour, day, sige, yia ewerta ko nunga balman se bagaman mu nunga beteram se, kariimet lilim nunga pagaru motam ilagala suan nunga awuman se bagaman mu ko motam suanta umu lilim nunga momon se kuemonko arataman. ¹⁶ Se kager kari horse ago mu nunga tom 200 million maman se ani ikiem.

¹⁷ Se kager kari horse ago aninga ipingira te arigem mu nunga ariga iwita: Nunga nokokosa ko lakira mu diriyam, se sang blue, se sang aringiyam, salfa iwita. Se horse umu nunga nusupuling ariga mu lion nunga nusupuling iwita; se tama, tama bur, se salfa nuguring te aratukaso. ¹⁸ Se kariimet pagaru motam ilagala suan nunga awuman mu ko motam suanta mu mel memek tama, tama bur, se salfa nuguring te aratam mu te, nunga moman se kua sapaman. ¹⁹ Se horse nunga nosokel mu nunga nuguring te, se nomom te anikaso. Mu awuk, horse umu nunga nomom mu ma iwita, supuling ago, se te kariimet nunga moakasan.

---

† **9:14:** Engel imitang mu Satan ko engel saki.

20 Bare kariimet mel memek umu me nunga moman se kueman mu, aking nongomang motam me ta gurugukasan, nuna nunga bagara aolak memek mu ningi am bagakasan. Nuna wit mairap kuar gold, silver, brass, manga, se tam te nunga nunga, nomotam mena, node mena, aolak mena, mu nunup patawura me ta bita to arikasan, am nunup patawuwakasan. 21 Ale nunga kiwem memek, kari mora se kuera, nunga us us paka pakang ko munan, saman katagot ko munan duap duap, se nunga tere daong nana ko munan mu me ta bita tokasan.‡

10

Engel bo se scroll gotek

1 Asele ani engel biya sokel ago bo duruk wonong beteram ale tai kapawaram mu arigem. Nu taiti nuwi mu guang yamel tugu kam ningi taikaso, se magulep dora bo supuling ko anikaso. Se ko koma motam mu worem iwita kanikaso, se ko suwik mu sokel ago gek kiriyam, ko ariga tama kuamili ari kam. 2 Nu scroll gotek bo apuman mu kuting te iluwam. Ale nu ko doleng sengan mu patawu gagi awote beteram, ale ko doleng ngas mu ali awote beteram. 3 Ale nu sokel ago lion nia kam airam. Ale kam nu airam mu pure 7 pela umu nuguring bolala munakaman. 4 Se kam nuna munakawaman mu ani den balukasan mu batagikko negawerem mu, kuring bo duruk wonong te tairam ale iwita balam se ikiem, “Den

---

‡ 9:21: Nuna me giris palagaman: Revelation 16:9,11.

pure 7 pela umu balman mu ni kimik ningi la anirukko, garek te me bataguruko.”

⁵ Se engel suwik sang gagi awote se sang ali awote beteram ale sanamiwaram se arigem umu, ko kuting sengam mu kualala patawuram ⁶ ale Kakirip pempem la baga lagoso, taiti se ko melmasak suen la ago, se ali se ko melmasak suen la ago, se gagi se ko melmasak suen la ago nungam mu ko nup te mam, “Gorara kira bo mena ko!” mam.* ⁷ “Kam engel 7 mu ko trumpet itugumok mu te, Kaem ko ikia mel suen la yumura te aniram mu wetanga saparukko, nu giram ko ura kari prophet alo nunga maonam uwutata aratukko.”

⁸ Se kuring ani maingkala duruk wonong te tai kaparam se ikiem mu akingtala aga maonam, “Namar ale engel suwik sang gagi awote se sang ali awote beteram ale sanamiwoso umu kuting te, scroll ulaluwuman se iluwoso mu toko,” mam.

⁹ Se ani engel umu kote namerem ale nu scroll gotek iluwaram mu aisuokko manem. Se nu aga maonam, “To ale noko,” mam. “Kiring ningi mu yaman nuam, beras ningo no kam, bare tagu ningi mu seselak paguk se ko gara memek ikikowo,” mam.†

¹⁰ Se ani engel kuting te scroll gotek umu taem ale naem, se agiring ningi mu yaman nuam, beras ningo no kam. Bare kam ani no laku saperem mu,

---

* **10:6:** 2 Peter 3:9-10 ago arikko. Tom mu menaram taiwoso.

† **10:9:** Ezekiel betela batoga gotek bo no lakumam asele Kaem kuring tam ale balam, ikup biya Israel alo nunga irokkowo ma balam: Ezekiel 2:8-3:3. Batoga gotek mu yaman nuam, mu awuk, mu Kaem kote tairam. Bare mu seselak tala, mu awuk, mu ikup aratukkowo.

atagu ningi seselak pagam. ¹¹ Se ani den bo iwita taem, “Ni akingtala kariimet suen biya, sor suen biya, den duap duap suen biya, se king suen biya nunga prophet den imi balu pagaruko,” mam.

11

Den apura ko kari ilagala

¹ Ario, tam bo sikir iwita mu aisiman, mu mel-masak ko maiya tukunang te ilu ariga ko, ale namarik Kaem ko temple se ko altar ko maiya tukunang taik, ale kariimet kagin bitawasan mu nunga kau saparikko den mu taem. ² Bare temple ko murum kuwim matangi mu ko maiya tukunang me taikko den taem. Mu awuk, kuwim umu sor saki ko kariimet nungarman, se nuna wonong laili mu sige 42 ko ira kalakumu ago bagamonko.*

³ Se kuring munakawaram mu aking iwita balam, “Aninga den apura ko kari ilagala umu sokel nungarik se day tom 1260 ko, nunumi karur tugumon ale guang memek kaetam ningi baga se prophet den balu pagarmonko.” ⁴ Tam olive ilagala se

lam ko kuwim ilagala Kari Biya ali lilim la bitaru-wošo mu ko koma te sanamiwasan mu kari ilagala nung nunga baluwasan.† ⁵ Se awiriya kari ilagala umu nungumik te memek i betera iwita betemon mu, tama kuamili nuguring ko aratuk ale awiriya umu nunga lakumokko. Awiriya anapeya nungumik te bitirukko negeruk mu uwutata kuerukko.

⁶ Kariari umu, tom nuna den balu pagarmonko

---

* **11:2:** Nuna wonong laili ira kalakumu karogo bagamonko: Luke 21:24; Romans 11:25. † **11:4:** Zechariah mu tam olive ilagala se lam ko balam: Zechariah 4:1-14.

mu, taiti kalomon se tuwik me ta kaparukko sokel mu ago bagasan.‡ Ale yu gurugumon se gue ko aratukko sokel mu se, nononga nongomang te tom awilaya ko ali imi ikup memek duap duap memek tumonko mu ko sokel nongote aniso tala.

⁷ Ario, se kam den balmonko mu balu kutuwumon mu, mel diwang memek Mutim du biya mu ningi бага arataso mu nongorak kageraruk ale nosokel menawurok ale nunga moruk se kumonko. ⁸ Se nunga nungumik guang mu wonong biya mu ko lage tuang te anirukko. Wonong biya umu den ira te Sodom agi Egypt ma bal-san. Se wonong borta te tala nunga Kari Biya tam kangono te tagiman. ⁹ Se day ilagala suan nukum ago iwita, kariimet duap duap se digo duap duap, nunga den kirker se nunga sor kirker, mu suen la nunga nungumik guang umu ari gurugu se, pasak me mutim tugumonko nongomang anirukko. ¹⁰ Ali imi ko kariimet suen biya mu kari ilagala kueman umu nunga amilmil bita se, na inang no gi se, nunumi munan mel tui gurugumonko. Mu awuk, prophet ilagala umu kariimet ikup yaman tawun biya nungaru lagaman.

¹¹ Bare day ilagala suan ko nukum ago mu bur-ing ko mu, Kaem marak noko ningi mu nononga ningi beteram se marak barasu sanamaman. Se kariimet nuna ilagala umu nungarkaman ale ninguru nguangakasan. ¹² Se kuring bo duruk wonong te tai kaparam ale sokel ago nuna ilagala nunga maonam, “Iwita tai bausalko,” mam. Se

---

‡ **11:6:** Moses ko tom te kilek sang uwutata arata: Exodus 7:20; 8:12. Se Elijah ko tom te 3 ½ yia ningi tuwik me kapakaso: 1 Kings 17:1; Luke 4:25; James 5:17-18.

kariimet nunga bita maguwuman mu nungarki-waman se nuna barasaman taiti nuwi ningi duruk wonong te namaman.

¹³ Se me kam la mu wanara biya bo aratam, se wonong umu lilim ko paoga 10 pela mu ko suan mu lilim la parasaram kaparam. Se ko kariimet 7000 kua gilingiman. Se saki marak bagakasan mu ninguru nguangaman ale Kaem nup biya tuikasan.

¹⁴ Se taraga ko kuring te ikup ilagala suan aratukko balam mu ilagala eta aratam ale menaram. Se suanta nukum te 3 mu aratukko tom pingi aram.

Trumpet 7 nukum

¹⁵ Se engel 7 mu ko trumpet itugumam se kuring saki duruk wonong te mu sail ago balman:

“Ali imi ko kingdom mu aitak anananga
Kari Biya se noko Kristus ilak nunga kingdom
ko aratam,
se nu pempem la ali imi butata bitaru se
lagarukko!”

¹⁶ Se kari supuling 24 Kaem koma ko dagiwa-man mu nubugura kulukurman ale nomoke ali ningi kaparam se Kaem perr tui se ¹⁷ balukasan:

“Ana ni Kari Biya Kaem Sokel Garagar amilmil
kisisan;
nigita ni Kakirip girakala bagerem ale aitak
bagasam;
ni aitak ka sokel biya mu te sor lilim
bitaruwasam.

¹⁸ Ali sor suen biya ko kariimet ni ko ko nongomang magaram,

bare aitak mu nika gemang magara ko tom. §
 Se aitak mu kariimet kuera mu nunga tutera ko
 kam,
 se nika ura kari prophet alo se
 ka kariimet laili se awiriya nip biya bowa
 ningi bagasan,
 nunup ago ta, nunup mena ta, mu koma ningo
 nungaruko kam.
 Se awiriya ali imi maguwu silatiwasan mu nunga
 maguwurko kam.”

¹⁹ Se Kaem ko temple duruk wonong te mu
 kuring kaigam, se ningi mu noko den, ko kariimet
 nongorak kaolam, mu ko Kunup mu wetang te
 aniram se arigem. Se pure biliwilik makaso, ale
 taga papak makaso, ale nia nama taikaso. Se
 wanara kapakaso, ale tuwik muguri bibiya mu
 tagakaso.*

12

Imet bo se dragon bo

¹ Ario, kausa duap bo* kigilik nunguningkiri
 taiti gomang te aritam: imet bo, nu worem guang
 ko katakam kataram, se sige mu doleng bowa
 ningi anikaso, se baras 12 pela mu crown iwita
 supuling tugumam.† ² Nu tuagu ago se kuriang
 iluwokko tom iram se yaman moakaso se nia
 kikakaso. ³ Se aking kausa bo tala taiti gomang te
 aritam se arigem, mu dragon biya bo diriyam, ko

---

§ **11:18:** Psalm 2:1-5; 110:5. * **11:19:** Kunup: Hebrews 9:4;
 Revelation 15:5,8. * **12:1:** John kausa koma kigilik 7 tala ari
 ari karogo namakaso umu ko bala chapter 12 nama 15 ningi aniso.

† **12:1:** Baras 12 pela: Genesis 37:9.

supuling mu 7 pela, se ko dinak mu 10 pela. Se ko supuling suan suan mu crown ago la. ⁴ Se dragon umu ko mom te, baras lilim la pagaru motam ilagala suan awuman umu ko motam suan mu suen la sarumu waram se ali te kapa gilingiman. Dragon umu imet umu kuriang iluwoso wore te la moa naukko kumik duap te kimi bitawakaso. ⁵ Se imet umu kuriang kari iluwam, se kuriang umu maingte king ko baga se king ko tam iluwok ale sor suen la nunga bituokko. ‡ Se me kam la, kuriang umu tagi bataguru taman ale ilak nama Kaem ko daiga kuwim te beteman. ⁶ Se imet umu naguram nama sor garagarayam Kaem nunguru beteram mu te, day tom 1260 ko umu te bitarukasan.

⁷ Se kager biya bo duruk wonong te barasam. Michael§ ko engel alo nongorak dragon umu ilak kagerakasan. Se dragon ko engel alo nongorak koma ko nongorak kagerakasan. ⁸ Bare dragon ko engel arungu me terong, se nunga bagara kuwim duruk wonong te mu beteman. ⁹ Dragon biya umu sapaman se ali imi te tai tagaram. Girakala nu ko balukasan mot makasan, kari memek Satan makasan, nu memek tagi ali imi lilim ningi beteram makasan borta. Nu ta se ko engel alo ta suen la nunga warman se ali imi te tai dagulaman.*

¹⁰ Asele duruk wonong te kuring bo sail ago balam se ani ikiem:

“Aitak Kaem ko kingdom ko sokel wetang

---

‡ **12:5:** Psalm 2:9; Revelation 19:15. § **12:7:** Engel Michael: Daniel 10:13,21; 12:1; Jude 9. * **12:9:** Satan: Genesis 3:1; Job 1:11; Zechariah 3:1; Luke 10:18; John 8:44; 12:31.

saparam ale noko Kristus ko nup biya ago la
 wetang saparam
 ale ko kariimet nunga sangaru giam.

Mu awuk, namuk tirom woremkalal

Kaem koma te anananga singsang den te
 nunga bitawara mu sapaman se ali te nama
 kaparam.

¹¹ Nuna Sipsip Anumang ko gue te se,
 den nuna wetang la apukasan mu te se,
 nuna nongota kuemonko mu ko ikia me
 tokasan, ale munan suen la umu te noko sokel
 menawuman.

¹² Bore te se taiti lilim la se anapeya mel
 suen la ningi bagasan mu amilmilaralko!

Bare ali lilim se gagi, mu sinar talko,
 mu awuk, Satan sapaman se nengete nama
 kaparam.

Nu gomang ninguru tama ko kaniwoso,
 mu awuk, nu ko ikiso, noko tom mu tukunang
 gotek.”

¹³ Se kam dragon umu ali te sapaman se tai
 kaparam iwita numi arigam mu, nu imet kuriang
 kari iluwam umu morukko karokaso. ¹⁴ Bare
 imet umu luman ilagala, taraga biya bo ko luman
 iwita mu tuman, nu te bingok ale kuwim sor gara-
 garayam te nunguru beteman umu te namarukko.
 Se nu mot memek umu kumik duap te mena,
 awar biya бага se, umu te bitarmon se yia ilagala
 suan ko nukum ago bagarukko. ¹⁵ Se mot memek
 umu kuring ningi yu aratu kapakaso ale lom iwita
 nagukaso. Nu yu lom te imet umu mituwurok se
 sarenga namarukko bitakaso. ¹⁶ Bare ali lilim mu
 imet umu sangarukaso ale kuring pagakaso se yu

lom umu laku sapakaso. ¹⁷ Se dragon mu imet umu ko gomang maga kapakaso, se namakaso ale imet umu ko kuriang gue saki, Kaem ko munan den bowa ningi baga se Jesus ko dugu duap ilukuawuwara, wore nongorak kagerarukko pim pim gerakaso.

13

Mel diwang memek gagi ningi wore aratam

¹ Se dragon umu gagi norogen te langi sanamiwakaso. Ario, ani mel diwang memek bo gagi ningi aratam ale basukaso se arigem.* Noko supuling mu 7 pela, se ko dinak mu 10 pela. Se ko dinak suan suan mu crown ago la. Se noko supuling suan suan umu garek ago la, se garek umu Kaem ilak kapara ale nu kota numi Kaem iwita betera ko den ago terong mam. ² Mel diwang memek umu ko ariga mu leopard iwita, bare ko suwik mu bear ko suwik iwita, se ko kuring mu lion ko kuring iwita. Se dragon mel diwang memek umu nup biya tuam, sokel tuam ale supuling biya ko bagarukko beteram.

³ Mel diwang memek umu ko supuling bo mu ko ariga, moman se kua namara ko lot karogo lagaram bare menaram se ko kawilis la aniso iwita. Se kariimet suen la nungamin biya gotek tugu laga, mel diwang memek umu kowom karokasan. ⁴ Nuna dragon nup patawukasan, mu awuk, nu sokel se nup biya mel diwang memek umu tuam. Ale nuna mel diwang memek umu

---

* **13:1:** Mel diwang memek gagi ningi baga aratam: Matthew 4:15; 2 Thessalonians 2:1-12; 1 John 2:18.

betela nup patawukasan ale makasan, “Awiri nunguningkiri mel diwang memek imi turan ko?” makasan. “Awiri nunguningkiri nu ilak kager-arukko terong?” makasan.

⁵ Se mel diwang memek umu sige 42 ko kuring tuam se, kariimet nunga bitaru se, Kaem balu maguwu se, kota numi patawura ko den balukaso. ⁶ Nu Kaem balu maguwukaso, ale ko nup se ko kuwim te bagoso mu se, ko kariimet ilak duruk wonong te bagasan mu ago nunga balu maguwukaso. ⁷ Nu kuring tam ale kariimet laili nongorak kager bitakaso ale nunga gi bowa tugukaso. Ale nu digo suen biya, kariimet koma koma, nunga den duap duap se nunga sor duap duap, mu nunga ilu tagi noko bowa ningi la nunga awukaso. ⁸ Se ali lilim ko kariimet mu mel diwang memek mu ko nup patawukasan. Bare kariimet nunga nunup marak pempem te bagara ko batoga ningi aniso umutang nup me patawukasan. Batoga umu Sipsip Anumang moman se kueram wore ko batoga, ali imi lilim la me arata la bataguru beteman.†

⁹ Awiriya dogowa ago agi mu, den imi ikiokko:

¹⁰ “Ni talipara ningi ka betemon agi mu,
am talipara ningi namarko.

Ni baenat te ka momon se kuarko agi mu,
am ka momon se kuarko.”‡

Munan imi ana Kaem ko kariimet laili kua kapanak ale ningo diram la бага se, ikup yaman

† **13:8:** Sipsip Anumang ko batoga: Revelation 3:5; 17:8. Verse imi ko den guruga ko lage ilagala se NIV mu bala bo te baluwoso.

‡ **13:10:** Jeremiah 15:2; 43:11.

ginak ale sokel ago la sanamanakko sangam nangarso.

Mel diwang memek ali ningi wore aratam

¹¹ Asele ani aking mel diwang memek bo tala ali ningi basu aratuwaram se arigem. Mu ko dinak ilagala, sipsip gotek ko dinak iwitala, bare nu dragon iwita munakakaso. ¹² Nu mel diwang gira lot kawilis ago wore sangarukaso, ale nup biya se ko sokel te ura tokaso uwutatala te bitakaso. Ale nu ali kariimet suen la nunga manarukaso se mel diwang gira umu ko nup biya patawukasan. ¹³ Nu miracle se kausa bibiya bitakaso. Ale kariimet loagawaman se balam se tama taiti gomang te kaniram ale tai ali te kaparam. § ¹⁴ Nu mel diwang gira umu sangarukaso ale miracle bitakaso umu te kuring tam ale ali imi ko kariimet nunga kulurukaso. Nu nunga maonam se, nuna mel diwang gira, baenat te moman se lot alaga lot marakam se bagoso umu, nup biya te tua ko, ko kuar bo kisi bangorman.* ¹⁵ Asele nu sangam tam umu te mel diwang gira umu ko kuar kisi bangorman mu marak kumik ningi beteram se munakakaso. Se kariimet mel diwang gira umu ko nup patawumonko me kuakasan mu, kuar umu balukaso se nunga moakasan se kuakasan. ¹⁶ Mel bo tala, nu kariimet suen la, nunup ago ta se nunup mena ta, nungumik mel ago, nungumik mel mena, ura dungan se ura dungan mena, mu suen la nunga

---

§ **13:13:** Prophet kawel mu miracle bibiya te kariimet nunga kulokko: Matthew 24:24; 2 Thessalonians 2:9. * **13:14:** Munan uwutata Daniel ko tom te aratam: Daniel 3:4-6. Ana mel uwuta mu nup me patawunakko: Deuteronomy 13:1-4.

diruwukaso se nuguting sengam mu te, agi non-goma sail te mak tokasan. ¹⁷ Se awiriya mak umu mena, mu diara guruga munan bitirukko me terong. Mak umu mel diwang memek wore ko nup agi ko nup ko number.

¹⁸ Ana mel mu ko sinarnakko. Awiriya ikia sinar ago mu, mel diwang memek umu ko number ko ninguru iki gurugokko. Mu awuk, mu kari ko number. Se ko number mu 666.†

14

Sipsip Anumang se ko kariimet 144,000

¹ Asele ani aking loagerem ale ikialko, ani Sipsip Anumang Duruk Zion te ko kariimet 144,000 nongorak sanamiwaram se arigem. Nononga nongoma sail mu noko nup se ko Nuet ko nup ago la.* ² Se ani nirung bo welang ago, duruk wonong te yu nagu kam se pure nia kam taikaso se ikiem. Se nirung ani ikikasam umu, harp suen biya te kolawara ko nirung iwita ikikasam. ³ Se nuna daiga kuwim umu se, mel mel nunup ago 4 mu se, supuling alo 24 umu nongoma te wur iru bo ilukasan. Awiriya bo wur iru umu iki iluwokko me terong. Bare kariimet 144,000 ali imi ko kariimet nunga ningi nunga dia tam umu asele iki ilumonko mu terong. ⁴ Kariimet imi laili nun-guningkiri, imet kari nunumi ago anira barasa ko munan ningi katir me namara iwita bagara ko kariimet.† Nuna Sipsip Anumang kowom karo

---

† **13:18:** Number 7 mu Kaem ko number: 3:1; 5:6. Se 666 mu mel diwang memek ko number. * **14:1:** Duruk Zion: Joel 2:32; Hebrews 12:22. † **14:4:** 2 Corinthians 11:2 agotala arikko.

gurungumu lagara ko kariimet. Nuna ali imi ko kariimet nunga ningi nunga dia tam, ale mel bo gira nunguningkiri ningo iwita, Kaem se noko iwita bagamonko nunga beteram. ⁵ Nuna den kawel bala me ikisan. Nuna memek bo nungumik te me aniso.

Engel ilagala suan den balman

⁶ Se ani aking engel bo tala kualala bingiawaram se arigem, mu den gilalong pempem la ani lagoso mu sor suen biya, digo suen biya, se den duap duap, se kariimet duap duap ali imi te mu ikimonko apukaso. ⁷ Nu sail karogo balukaso, “Kaem bowa ningi la baga se nup biya tualko, mu awuk, noko tintera ko tom mu tai aragam. Noko nup patawuralko. Nu taiti se ali se gagi se yu nungam.”

⁸ Se me kam la, engel bo tala 2 mu kowom karo se makaso, “Dagulam bo! Wonong biya sor saki saman katagot ko munan te ngual nungarukaso se waen no nguala sipa kam bagaman mu, Babylon, dagulam bo!”[‡]

⁹ Se engel bo tala 3 mu gira ilagala umu nogowom kaoram, ale sail ago balukaso, “Awiriya mel diwang memek umu se ko kuar kisiman umu

---

[‡] **14:8:** Babylon: Isaiah 21:9; Jeremiah 51:7; Revelation 18:1-24. Girakala wonong Babylon mu wonong biya, sokel ago, nup ago se melmasak suen biya ago. Munan memek suen biya tala wonong mu ningi anikaso se Kaem ko kariimet ago la nunga bita maguwukaso tala. Se kam John den imi batagukko kam te mu, Rome Babylon iwitatata bagakaso se nu den iram ale Babylon iwita balukaso. Se aitik mu uwutatata, sor bo munan uwuta beteso mu ana ko den ira ana Babylon te la balsan. Babylon mu lage luan imet iwitatata: Revelation 17:5. James 4:4 ago arikko.

nup patawu se ko mak umu nuguting te agi, non-goma sail te tamon, ¹⁰ mu nuna betela Kaem ko gomang magara, waen iwita marak bagun ningi langi betera umu namonko. Nuna engel laili alo umu se Sipsip Anumang umu nongoma te, sulphur kaniwara mu te yaman memek ninguru nunguningkiri nungarmonko. ¹¹ Se ikup yaman memek towasan umu ko tama bur mu pempem butata barasu se lagarukko. Se kariimet uwuta mel diwang memek umu se ko kuar kisiman umu se ko mak taman ale nup patawusan mu, tirom woremkalal nungumik nonoman sapara bo mena.”§ ¹² Munan imi ana kariimet laili Kaem kuring bowa ningi baga se, Jesus la ilukuawu se, ikup gi se sokel ago la sanamara ko munan ningi sangam nangarso.

¹³ Asele ani kuring bo duruk wonong te iwita balam se ikiem, “Den ewere bataguruko: Tom aitak imi se tom pempem la, awiriya Kari Biya ilukuawuso ilak baga kueso mu amilmilarukko!”

“Se mu diram,” Bur Laili uwutatata baluwoso. Nu balso, “Nuna nunga ura kowar bita lagaman mu ko nonoman sapamonko. Mu awuk, nunga munan ningo bita lagaman mu me am ipi maga namarukko.”

Ali lilim la te inang gi bolala awura ko tom

¹⁴ Asele ani aking loagerem ale ikialko, ani taiti nuwi bo siraram arigem. Se taiti nuwi mu awote mu kakirip bo kari nunguning bo iwita mu dagiwaram se arigem. Se crown gold te nunga mu supuling te anikaso, se batir ko bala sickle

---

§ **14:11:** Revelation 13:11-17; 19:20; 20:10,15; 21:8. Psalm 75:8 ago arikko.

masan, kore wuli tamatama kapawara mu kuting te iluwam. ¹⁵ Se engel bo tala temple ningi aratam, ale kakirip taiti nuwi awote dagiwaram mu sail karogo auram, ale maonam, “Ka batir sumu to ale na inang bataguru bolala awurko. Mu awuk, aitak inang garukaram se gi bataguru bolala awura ko tom,” mam.* ¹⁶ Se kakirip taiti nuwi awote dagiwaram umu, ko batir sickle mu ali lilim awote sisuwuram, se me kam la inang mel garukaram mu kariimet bataguru karogo tai bolala awukam tai bolala awuman.

¹⁷ Se engel bo tala duruk wonong te temple ningi aratam. Nu betela batir sickle kore wuli ago mu iluwam. ¹⁸ Se akingtala engel bo altar ko tama bitaruwara mu altar beteram ale tairam, ale engel batir sickle iluwaram mu sokel ago auram, ale maonam, “Ka batir kore karogo sumu to ale ali te waen nunguning muguri yoparam mu batutumur ale bolala awurko. Mu awuk, ko nunguning suen biya yopa muruwuram,” mam. ¹⁹ Se engel umu ko batir sickle mu ali lilim awote sisuwuram ale waen nunguning muguri mu batutumuram. Ale giam ago nama kuwim biya waen te nungursan, umu Kaem ko gomang magara ko kuwim iwita, mu ningi waram. ²⁰ Se waen nunguning muguri umu kuwim te ira kalakumu nunga, wonong bur-ing ko, mu te ira kalakumu nungurukan. Se kuwim umu te gue lom iwita naguram kaparam lagaram tarigiram, horse nunga nusumulak ain bilik ago kalosan umu nunga kalel tam, ale nagu-

---

* **14:15:** Inang gia ko tom: Matthew 13:36-43.

ram 1600 stadia ko maiya iwita namaram.†

15

Engel 7 pela se mel memek tawir ago 7 tala

¹ Se ani loagawerem mu aking kausa biya bo koma kigilik nunguningkiri tala mu duruk wonong te aratam se arigem: mu engel 7 pela, nuna kariimet te nunga maguwumonko mel tawir ago 7 tala suan suan koma koma ilu muruwuman. Mel mel umu Kaem ko gomang magara nukum te menawurokko mel mel.* ² Asele ani mel bo tala arigem, mu ko ariga gagi iwita se tama kuamili ningi kani nama taiwa kam arigem.† Se gagi umu duap te mu, kariimet mel diwang memek umu se ko kuar kisiman umu se ko nup ko number ko sokel mu menawuman mu sanamiwaman se nungarkem. Nuna Kaem harp nungaram mu ilu muruwuman, ³ ale Kaem ko ura kari Moses ko wur, se Sipsip Anumang ko wur mu iwita ilukasan:

“Kari Biya, ni Kaem Sokel Garagar;
nika kiwol munan mu duap bo

nunguningkiri se yawarakala nunguning.

Ni tom suen la ko King; nika munan mu diram la
se nunguning la.

⁴ O Kari Biya, awiri ni me ka nguangaruk
ale nip biya mu me kisokko? Mena.

Mu awuk, ni keta suanta ni laili.

Se sor suen la taimon ni kema te ka nip patawumonko,

---

† **14:20:** 1600 stadia ko maiya mu 300 kilometre iwita. Joel 3:12-13 agotala arikko. * **15:1:** Ikup 7 pela imi mu ikup bibiya nunguningkiri. † **15:2:** Gagi biya: Revelation 4:6. Moses ko wur: Exodus 15 agi Deuteronomy 32.

mu awuk, nika munan ningo diram mu wetangaram se ari sapaman.”

⁵ Se akingtala loagerem ale ani duruk wonong te temple laili, Kaem ko numi duap wetang sapa- woso, mu ko kuring kagaru ulaluwu beteman mu arigem. ⁶ Se engel 7 pela mel kariimet te nunga maguwumonko tawir ago ilu muruwuman mu giman ale temple beteman arataman. Nuna guang karur bo mena, nikum ago mu nagu muruwuman, ale guang biling maiya la gotek, gold ago nungurman umu nubiwinang te beteman se kapa nokokosa iram. ⁷ Asele mel mel nunup ago 4 umu nunga ningi, bo engel 7 pela umu tawir gold te nunga 7 pela, Kaem pempem la bagoso mu ko gomang magara ago, mu suan suan nungaru gurugam. ⁸ Se Kaem ko sokel se ko nikinang mu ko bur barasam ale temple lilimaram, se kariimet bo temple ningi kasu nagurokko me terong.‡ Se mu uwutata aniruk nama engel 7 pela mu se tawir 7 pela umu ko ura dun mena saparukko.

16

Tawir 7 pela Kaem ko gomang magara ago

¹ Se ani temple mu ningi kuring bo sail ago engel 7 pela mu nunga manarukaso se ikiem. Mu iwita balam, “Tawir 7 pela Kaem ko gomang magara ago anisan sumu gial ago namaral ale ali lilim la awote waralko!”

² Se engel 1 mu ko tawir iluwaram mu ali lilim awote waram, ko memek mu lot aora memek memek mu kariimet mel diwang memek mu ko

---

‡ **15:8:** Kaem ko sokel se ko nikinang mu ko bur barasam: Exodus 40:34-35; 1 Kings 8:10-11.

nup ko mak nungumik te taman, ale ko kuar nup patawu se anikasan mu nungumik te aratu aratu namakaso.*

³ Se engel 2 mu ko tawir iluwaram mu gagi ningi waram, ko memek mu gagi kari kuera ale ko gue pakongara iwita pakonga namaram, se melmasak gagi ningi mu suen la kua sapaman.

⁴ Se engel 3 mu ko tawir iluwaram mu ali imi lilim awote yu bibiya se yu gotektek suen la nunga ningi waram, ko memek mu yu umu gue ko geragam. ⁵ Se ani ikiwerem mu yu bitaruwara ko engel umu mam:

“O Kakirip Laili nunguningkiri, ni girakala bagerem, ale aitak bagasam.

Ni nunga memek koma nungarsam mu ni tutura munan diram la betesam, se awiri ko balukko?

⁶ Mu awuk, nuna nika kariimet laili alo se, nika prophet alo nunga moman se kua gilingiman.

Se nunga memek umu ko koma te tamonko mu te diram la iki se gue nungarem se no gilingiman.”†

⁷ Asele ani altar te kuring bo aratam se ikiem, mu iwita balam:

“Nunguningta! O Kari Biya, Kaem Sokel Garagar, ni nunga betera kaora ko koma, te tamonko wore te diram la nungarsam.”

⁸ Se engel 4 mu ko tawir iluwaram mu worem awote waram, ko memek mu worem ko kore

---

* **16:2:** Lot memek aora aora: Exodus 9:10. Gagi gue iwita aratam: Exodus 7:17-21. † **16:6:** Nuna kariimet nunga moman se kueman ko koma: Isaiah 49:26; Revelation 17:6; 18:24.

kowar mu kariimet nunga kanikaso. ⁹ Se worem ko kowar mu aora biya nunguningkiri se ninguru nunga kanikaso, se Kaem ikup yaman umu suen la gi sapawakaso mu ko balu maguwukasan. Bare nuna nongomang gurugumon ale nu nup biya tumonko ikia me tokasan.‡

¹⁰ Se engel 5 mu ko tawir iluwaram mu mel diwang memek umu ko daiga kuwim awote waram, ko memek mu ko kingdom lilim tiromorom biya iram. Se kariimet yaman biyala tokasan ale nia kika se, ¹¹ nunga lot gawir se yaman umu ko, duruk wonong ko Kaem balu maguwukasan. Bare nuna nunga betera kaora memek suen la ko me ta giris palagakasan.

¹² Se engel 6 mu ko tawir iluwaram mu yu biya Euphrates ningi waram, ko memek mu yu mu maraka namaram. Umutang te, koma worem bausa ko king alo te guyak la utu kapamonko lage kuring guyak awuram. § ¹³ Asele ani bur memek ilagala suan, gorogoro iwita, mu nungarkem. Bo dragon kuring te aratam, se bo mel diwang memek mu kuring te aratam, se bo mu prophet kawel mu kuring te aratam. ¹⁴ Nuna wit mairap memek. Nuna ali lilim la ko king alo nongote namakasan ale miracle duap duap te, Kaem Sokel Garagar umu ko day tom biya umu te kager betemonko nunga ilu biguwukasan.*

---

‡ **16:9:** Nuna me giris palagakasan: Revelation 9:20-21; 16:21. Tiromorom biya: Exodus 10:22. § **16:12:** Dragon, mel diwang memek, se prophet kawel: Revelation 13:11-15. * **16:14:** Kager biya: Revelation 19:19. Kari Biya tairate tairuk se biririkamonko: 1 Thessalonians 5:1-3.

¹⁵ “Ikialko! Aninga taira mu tere kari ni me ko iki bataguruwara se taira iwita tairikko. Awiriya marak sinar ago baga se numi nunguru burangi-wošo mu amilmilarukko. Uwuta mu asele tom biya mu kaparuk mu nu me tinga biririkirok, ale nunguning la bagoso mu ko me dolurukko.”

¹⁶ Se bur memek gorogoro iwita mu king alo suen la Hebrew nunga sor bo nup Armageddon[†] mu te nunga ilu biguwuman.

¹⁷ Se engel 7 mu ko tawir iluwaram mu kualala sor yam te waruwaram mu kuring bo temple ningi sail karogo balam, “Imitang nukum kiti-rawo!” mam. Kuring mu noko daiga kuwim te tairam. ¹⁸ Asele pure biliwilik makaso ale taga pagakaso ale nia nama taikaso, se wanara biya kapakaso. Wanara mu duap bo, wanara bo uwuta ali imi lilim te me kapakaso se kariimet katir me ko ikiman wore kapakaso. ¹⁹ Se wonong biya mu paga ilagala suanaram. Se sor sor suen la nunga wonong bibiya mu papak ma parasa kapakasan. Kaem wonong biya Babylon ko memek ko kuamili me saparam, nu ko gomang magara memek nunguningkiri mu waen bagun ningi langi tua se no kam, koma memek mu naukko langi tuam.[‡] ²⁰ Tual gotektek suen la maga yumu namaman, se duruk suen la mu karogo la yumu namaman. ²¹ Se tuwik muguri bibiya, manga bibiya iwita, ko ikup 40 kilogram iwita, mu kariimet nungumik kual

---

[†] **16:16:** Armageddon mu Israel sor te gomeng wosesel biya bo, duruk Megiddo duap te. Mu kager kuwim bo, kager suen biya te aratukaso. [‡] **16:19:** Waen ko den: Psalm 75:8; Revelation 14:8-10. Tuwik muguri aoram ale tai kapakasan: Exodus 9:24.

kapakasan se memek ikup ninguru arigiman, ale ko Kaem balu maguwukasan. Mu awuk, Kaem ko gomang magara ko ikup umu am memek biya nunguningkiri.

17

Lage luan imet se mel diwang memek

¹ Se engel 7 pela tawir 7 pela iluman mu nunga ningi bo aningate tairam ale mam, “Tair se ani lage luan imet ko memek koma taukko wore ka kausek se arikko. Nu yu suen biya duap te baga saposo.* ² Ali lilim ko king alo ilak yumu no gi kam ilak naman giman. Se ali lilim ko kariimet mu waen nana ale nguala kam, noko munan memek ningi ninguru ngualaman sipiman.”

³ Se Bur Laili angimik ago terong ma saparam se, engel umu aga giam ale agarak sor garagarayam bo te agarak namaram. Se umu te ani imet bo mel diwang memek bo guaram mu awote dagiwaram se arigem. Mel diwang umu Kaem nup karogo kapara ko nup duap duap kumik ago terong ma saparam. Se ko supuling mu 7 pela, se ko dinak mu 10 pela.† ⁴ Se imet umu guang mel naguram mu purple, se guaram. Se mel gold te nunga, se manga mel gotektek balayam nikinang ago, se manga gotektek siraram palepalengam, mu numi te bala tuam. Nu bagun gold te nunga mu kuting te iluwakaso; noko saman katagot ko munan memek, karur siring kapawara, mu bagun

---

* **17:1:** Babylon: Chapter imi ko verse 15 arikko. Revelation 14:8 ko footnote mu ago arikko. † **17:3:** Imet Babylon mu mel diwang memek awote dagiwaram: Revelation 13:1.

ago lilimaram. ⁵ Noko koma sail te mu, nup bo den pangan te batagorman se anikaso, mu iwita:

WONONG BIYA BABYLON,
LAGE LUAN IMET SUEN LA NUNGA NUNAM,
SE ALI IMI KO MUNAN MEMEK SUEN LA KO
DUAP

⁶ Imet umu ngualakaso se arigem. Mu awuk, nu Kaem ko kariimet laili, Jesus ko nup biya ko memek taman ale kueman, umu nunga gue nam ale ngualakaso. Se ani nu arigem ale ninguru biririkerem ale ikia aga moakaso. ⁷ Se engel aga isuam, “Ni anape ko biririkerem ale ikia ka moso? Ani imet umu se mel diwang memek ko supuling 7 pela se ko dinak 10 pela nu awote dagiwooso mu, nunga duap yumura te aniram mu aitak balik se ni ikiko. ⁸ Mel diwang memek ni ekela uleng arikasam mu aitak me bagoso, bare nu Mutim du biya mu bitiruk ale basu araturuk ale memek taukko. Bare ali imi ko kariimet, kam ali imi me araturukaso la nunga nunup tom pempem la bagara ko batoga umu ningi me aniso, mu mel diwang memek umu arigimon ale ninguru aimon niamon ale amilmilamonko. Mu awuk, nu ekela uleng bagakaso, ale aitak me bagoso, bare udagi te araturukko.

⁹ “Ni ikia sinar ago mu mel imi ko iki gurugu ale ikiko. Mel diwang ko supuling 7 pela umu mu duruk 7 tala lage luan imet awote dagiwooso wore ko balso.† ¹⁰ Ale betela supuling 7 pela umutang mu king 7 tala nunga balso. Se 5 pela mu maingkala dagulaman, bo bagoso, se bo me araturukaso, aitak.

---

† **17:9:** Duruk ko balso mu wonong ali sor sokel ago wore nunga balso: Jeremiah 51:24-25.

Bare aratuk mu tom katirta ko bagarukko. ¹¹ Se mel diwang memek ekela uleng bagakaso, bare aitak me bagoso, mu king number 8 ko bagarukko. Nu king 7 pela mu nunga atumukira nu 8, se nama agotala memek taukko.

¹² “Se dinak 10 pela ni arigem mu king 10 pela, kingdom bo me tasan, aitak, wore nunga balso. § Bare nuna hour suanta iwita mu, king iwita mel diwang memek umu ilak nunup ago bagamonko.

¹³ Nuna nunga ikia nongomang motam suanta, se mu nunga nunup biya se sokel mu mel diwang memek umu tui sapamonko. ¹⁴ Nuna Sipsip Anumang mu ilak kager betemonko. Bare Sipsip Anumang mu nunga menawu saparukko, mu awuk, nu kari bibiya nunga Kari Biya bagoso, nu king alo nunga King bagoso.* Se kariimet nu noko ma nunga balam, ale nunga atumukiram, se nuna diram la nu karo tui lagasan mu ilak bagasan.”

¹⁵ Asele engel umu aking aga maonam, “Yu suen la lage luan imet umu te dagi bagaram se ni arigem umu mu, kariimet duap duap, sor kirker ko, se den duap duap ko, wore nunga atumukiram. ¹⁶ Ario, mel diwang memek ko dinak 10 pela ago ni arigem umu, lage luan imet umu me kua tumonko. Nuna kumik guang lilim bataguru kagaru maguwumon se nunguning la bagarukko. Nuna ko kumik nunguning namon ale tama te karogo kaimonko. ¹⁷ Mu awuk, Kaem mel gomang te aniram wore menawumonko se nu ikia nungaram,

---

§ **17:12:** Dinak 10 pela: Daniel 7:23-27. Mel diwang memek: Revelation 19:11-16,19-21. * **17:14:** Psalm 136:3; 1 Timothy 6:15; Revelation 19:16.

se nuna nongomang motam suan awuman, ale nunga nunup biya se nunga sokel mel diwang memek umu te ura bitirukko tuman. Se nu te sor bituok karogo nama, Kaem ko den mu suen la nunguning kaparukko. ¹⁸ Se lage luan imet ni arigem umu mu wonong biya ali imi ko king suen la nunga pulawura bagoso wore ko baluwoso.”

18

Wonong biya Babylon dagulam ale magaram

¹ Asele ani akingtala loagerem mu ani engel bo duruk wonong beteram tai kapawaram se arigem. Nu nup biya se sokel karogo. Se noko kumik nikim mu ali lilim la iramuram. ² Nu sokel ago airam ale balam:

“Dagulam bo! Wonong biya Babylon dagulam ale magaram kueneram!”*

Nu aitak wit mairap duap duap nunga kuwimaram,

se inangnang memek se mel memek

karanga nama taigilingisan mu agotala te anisan.

³ Mu awuk, nu ali lilim ko sor duap duap mu noko saman katagot ko munan

yu waen iwita nungaram se naman ale nguala sapaman.

Ali imi lilim ko king alo ilak no gikasan.

Ale nu mel ningo ningo awote bagarukko ninguru ko kuakaso,

bore te se ali sor suen la ko diara guruga

kari alo mu ilak mel ninguru diakasan ale te manga biyala tokasan.”

* **18:2:** Isaiah 13:21-22; 21:9.

Babylon memek taukkowo! Aninga kariimet, nina wonong sumu beteral ale aratalko!

⁴ Asele ani kuring bo tala duruk wonong te iwita balam se ikiem:

“Nina aninga kariimet alo, nina nu beteral ale aratalko!†

Mu asele nina noko memek koma taukko mu ningi me bagaral,

ale ko ikup yaman giokko mu nina me gialko!

⁵ Mu awuk, noko munan memek mu duruk tarigiram ale kalel biya nunguningkiri se Kaem noko memek mu maingkala ari ikiam.

⁶ Bore te se noko munan memek saki alo nongote bita lagaram mu uwutatala kumik te bita se, bo bo karogo tala kumik te beteralko.

Nu ko munan memek mu waen bagun ago iwita suanta agi langi kisukaso agi mu, ni ko koma ilagala langi tuiko.

⁷ Nu mel ningo ningo ninguru karogo baga se numi patawu lagaram, uwutatala ikup yaman memek ningi ma niara tualko.

Nu ko gomang ningi iwita balso:

‘Ani ali lilim la ko imet dom, ani imet gerewa mena.

Se ani anape ko mo nia lagarikko?’ maso.‡

⁸ Bore te se, day suanta ningi ikup memek duap duap nu ninguru ira bagurokkowo, kuera mateng, niara ma, se karak tom.

---

† **18:4:** Jeremiah 51:45. Verse imi ago arikko: 2 Corinthians 6:14-18; John 17:15-17; 1 Peter 2:11-12; 1 John 2:15-17. ‡ **18:7:** Isaiah 47:7-11 agotala arikko.

Mu awuk, Kari Biya Kaem Sokel Garagar
mu diram la ko tutera mu nu kumik
te bitiruk se tama nu lilim la lakumokko.

Babylon dagulam ko niara ma

⁹ “Se ali lilim ko king alo nu ilak no gi se, bagara ningo mel ningo ningo ilak nunumi tui gurugu lagaman mu, nu tama kani malilaruk se ko bur arigimon ale ko mamon niamonko. ¹⁰ Nuna noko ikup yaman memek towoso mu arigimon ale nguangamon, ale awar biya sanamamon ale niara ma ningi balmon:

“O Babylon o! Wonong biya sokel ago yo!
Tom tukunangta hour suanta ningi ni am tairatela
maga kuene namerem!’

¹¹ “Se ali lilim ko mel diara guruga ko kari alo mu nu ko ko mamon niamonko. Mu awuk, awiriya bo aitag nononga melmasak iwita mu diaruk gurugokko mu mena: ¹² gold, silver, manga mel gotektek balayam nikinang ago, se manga gotektek siraram palepalengam; se guang ningo ningo, sang purple, sang guaram, sang welak; se tam duap duap siring yawara; se mel duap duap elephant kuwas te nunga, se tam ko koma kalel biya mu te nunga, se brass, ain, se manga aora marble masan mu te kisira nunga; ¹³ se na te nunga burangara ko sinamon se karati mel, se sor siring yawara kaparukko ko tam kiri liliki, se myrrh se frankincense;§ se waen, se olive oil, se flour ningo, se wheat muguri; se bulmakau se sipsip; se horse ko karis ago; se ura dungan kariimet agotala nunga awukasan, kariimet nunga

---

§ 18:13: Myrrh se frankincense mu mel siring yawara yawara karogo.

dia gimon ale aguwaya te nunga betemonko mu te nunga betemonko.

¹⁴ “Ni Babylon, ikiko! Mel ningo ningo ni ago bagerko mu ka bita muruwuman!

Nika manga mel se mel duap duap ningo ningo, ko nip kapa lagaram, mu mena saparam, udagi me giko!

¹⁵ “Diara guruga kari alo mel duap duap umu nu ilak dia gurugu gema lagaman mu, noko memek yaman towoso mu arigimon ale nguangamon, ale awar biya sanamamon ale niamon, ¹⁶ ale balmon: “O wonong biya yo!

Ni guang ningo ningo purple se guaram nagukasam,

ale gold se, manga gotektek balayam ningo ningo, se manga gotektek siraram palepalengam mu te nimi bala tuikasam.

¹⁷ Bare tom tukunangta hour suanta ningi, ni ka mel ningo ningo duap duap

numi awote mu tom tukunang umu ningi la mena saparam!’

“Se dal ko yager iluwa ko kari suen la, se awiriya dal te namasan taisan, se dal ko ura kari, se awiriya dal te dia gurugu namasan taisan mu awar biya sanamamon ¹⁸ ale nu kaniso mu ko tama bur barasuk se arigimon ale balmon, ‘Agi wonong bo, wonong biya Babylon iwita karogo e?’ ma balmonko.* ¹⁹ Ale kupkup bila nusupuling te warmon, ale mo nia se balmon:

“O wonong biya yo! Ni te awiriya suen la

---

* **18:18:** Ezekiel 27:32 ago arikko. Wonong Tyre mu Babylon iwitatala, dagulam se ko ma niara den mu Ezekiel chapter 27 lilim te aniso.

nunga dal gagi te nama taiwasan mu
 manga biya nunguningkiri nungurman ale
 terong la bagakasan!
 Bare tom tukunangta hour suanta ningi,
 ni memek umu am ka menawu saparam!’

²⁰ “O kualala ko mel suen la ta, se kariimet
 laili ta, se apostle alo ta se prophet alo ta,
 amilmilaralko!
 Nu ninga bita maguwu lagaram wore ko koma,
 Kaem nu bita maguwuwoso!”

*Babylon me ta namarukkowo, ikup memek imi
 arigokko nunguningkiri*

²¹ Asele engel bo sokel ago mu manga
 aromemek ikup biya, wheat te ita iri batutumusan
 ko manga tawenangam mu iwita, mu patawuram
 ale gagi ningi sapa se mam:

“Daong kager ko munan ningi ni wonong
 biya Babylon ka sapamon se dagul ale udagi
 eng am me baresko.†

²² Bore te se, ka yagowom guruga kariimet
 nunga harp nirung, se birak ituguma
 nirung, se trumpet nirung, mu ka
 wonong tuagu ningi udagi me ikimonkowo.
 Kiwol ningo duap duap se ko kiwol kari
 mu udagi nika ningi me nungarkamonko.
 Nika ningi kaiya kamara ko naur arisira nirung
 udagi me ikimonkowo.

²³ Nika ningi tirom lam kanira ale nikim kapara bo
 me anirukkowo.
 Imet kari iru numi gia ko amilmil

† **18:21:** Jeremiah 51:60-64 ago arikko.

nirung bo kaparuk se me ikimonkowo.
 Nika diara guruga ko kari alo mu ali imi lilim ko
 kari bibiya bagakasan;
 se ni ka mang sima ko munan te, ali imi
 ko kariimet lage memek te nunga beterem.
²⁴ Nika ningi prophet alo, se kariimet laili alo, se
 kariimet suen la
 nunga moman se kueman mu nunga gue kaparam
 mu kiting te aniso.”‡

19

*Babylon magaram se ko amilmil biya duruk
 wonong te kapakaso*

¹ Asele ani akingtala ade gurugem ale kariimet
 motam biya bo duruk wonong te sokel ago iwita ai
 bala iwita ikiem:

“Aleluya! Anananga Kaem mu nu kota nup biya
 se sokel ago!

Sangaru ta ko kotam mu nu kota!

² Mu awuk, noko tutura ko munan mu nunguning
 la se diram la.

Nu lage luan imet biya ko saman katagot
 ko munan te ali lilim la maguwu silatiwaram
 mu koma memek tuam.

Nu ko ura kariimet alo nunga nungumik
 gue imet umu kuting te aniram mu ko koma
 memek tuam.”

³ Ale akingtala ai balukasan:

“Aleluya! Imet umu kani malilawoso umu
 ko bur mu uwutata pempem barasu se la-
 garukko.”

---

‡ **18:24:** Matthew 23:252666 ago arikko.

⁴ Se supuling 24, se mel mel nunup ago 4 mu nubugura kulukurman ale, Kaem ko daiga kuwim te dagiwakaso umu perr tui se aikasan,

“Amen, Aleluya!” makasan.

⁵ Se kuring bo noko daiga kuwim mu te balukaso:

“O nina noko ura kariimet alo, biya te, gotek te, nu bowa ningi la bagasan mu, nanga Kaem nup biya tualko!”

⁶ Asele ani nirung bo tala, kariimet motam biya ai balu kam agi, yu sokel ago nagura ko nirung agi, pure sokel ago paga ko nirung iwita ai balukasan se ikiem:

“Aleluya! Mu awuk, anananga Kari Biya Kaem Sokel Garagar, nu mel suen la bitaru- woso!

⁷ Bore te se ana amilmilanak, naneman nungeruk se nup biya tunakko!

Mu awuk, Sipsip Anumang imet taukko tom kaparam, se ko imet luan ilu beteman mu numi nungam burangaram.*

⁸ Nu guang ningo nikum ago mu tuman se naguram.”

Guang ningo umu kariimet laili ningo diram la betesan umu nunga balso.

⁹ Se engel umu aninga maonam, “Den imi bataguruko,” mam. “Awiriya Sipsip Anumang imet taukko umu ko amilmil inang te tairukko

---

* **19:7:** Imet luan iluman ko balso mu Kaem ko kariimet nunga balso: Hosea 2:19-20; 3:5; 2 Corinthians 11:2; Ephesians 5:25-27,32; Revelation 21:2,9.

aira tam mu amilmilarukko!”† Ale den umu kunasaram ale mam, “Den imi Kaem ko den nunguning.”

¹⁰ Se ani engel umu doleng duap ningi abugura kulukem ale perr tuekko negawerem, bare nu aninga maonam, “Suwuta me bitarko!” mam. “Ani ura kari nika turantala, se nanga singsang Jesus ko den apuwasan uwutatala. Bare Kaem kota diram nup biya perr tuiko! Mu awuk, prophet den bala ko marak nunguningkiri mu Jesus ko dugu duap apura ko munan.”

Kakirip horse siraram awote daigam

¹¹ Se ani duruk wonong kuring kaigam se ikialko, ani horse bo siraram mu arigem. Se ko kotam awote dagiwakaso mu ko nup mu Diram la betera ko kari, se Kari Nunguning. Nu munan ningo diram la te iki se kager beteso. ¹² Noko motam mu tama kuamili ningi barasukam. Se ko supuling awote mu crown suen biya. Se nup bo nu kumik te batagorman mu, kariimet bo ta ko nunguning me ikiso, bare nu kota mu ko ikiso. ¹³ Se nu guang maiya bo gue magaram mu naguram. Se noko nup mu Kaem ko Den.‡ ¹⁴ Se duruk wonong ko kager kari guang siraram nikum ago mu nagu muruwuman ale, horse siraram la mu awote dagi muruwuman ale kowom karokasan. ¹⁵ Baenat kore wuli tamatama, ali sor sor te nunga batutumurokko, mu kuring ningi aratam. Nu kota king ko tam iluwok ale kariimet

---

† **19:9:** Amilmil inang biya: Matthew 22:1-14; 25:10; 26:29; Luke 14:15-24. ‡ **19:13:** Ko guang naguram mu gue magaram: Isaiah 63:1-6. Ko nup mu “Kaem ko Den”: John 1:1,14.

te nunga bituokko. § Ale nu kota waen nunguning muguri ita parusuwurokko, ale munan umu te Kaem Sokel Garagar ko gomang magara ko munan woyam kapawoso mu bitiruk se aratukko. ¹⁶ Se noko guang kualuwong luan te mu nup imi batagorman se aniso:

Kari bibiya suen la nunga KARI BIYA
se King alo suen la nunga KING

¹⁷ Se ani engel bo worem te sanamiwaram se arigem. Nu inangnang kualala bingawaman umu sokel ago nunga auram ale mam, “Tairalko! Kaem ko inang biya nungam ewere ko tai ilu biguwuralko! ¹⁸ Tai ilu biguwural ale king arika nunga nungumik nunguning, kager kari supuling se kari sokel ago alo nunga nungumik nunguning, se horse mel se nunga kari te kagersan umu nunga nungumik nunguning, se kariimet suen la, bibiya ta gotektek ta, nunup ago se nunup mena ta, ura dungan alo se ura dungan mena alo mu, suen la umu nunga nungumik nalko.”*

¹⁹ Asele ani mel diwang memek mu se, ali lilim ko king alo se nunga kager kari ago ilu biguwuman ale, Kakirip horse siraram mu awote daigam umu se ko kager kari nongorak kagermonko ilu biguwuman mu nungarkem. ²⁰ Bare mel diwang memek umu se prophet kawel nu koma tokaso ale miracle bitakaso umu nunga ilu talipaman. Noko miracle umu te kariimet mel diwang memek umu ko mak taman ale ko kuar perr tuikasan umu nunga kulurukaso. Se nuna ilagala la nunga

---

§ **19:15:** Psalm 2:9. Waen ko den: Isaiah 63:3; Jeremiah 25:30.

* **19:18:** Kaem ko inang biya: Ezekiel 39:1,17-21.

iluman ale, marak bagaman se, tama sulphur ago, kowar tamatama, yu iwita laiwoso, mu ningi nunga warman.† ²¹ Se nunga saki mu, Kakirip horse siraram awote daigam mu kuring te baenat aratam mu nunga batutumuram se kua sapaman. Se inangnang suen la mu nunga nungumik nun-guning umu te nunumi kari ko beteman.

20

1000 yia

¹ Se ani engel bo duruk wonong beteram ale tai kapawaram se arigem. Nu Mutim du biya mu ko songkuring te kaoga ko bugu mu iluwam, ale sen biya bo ago iluwam.* ² Asele kausam dragon apu iluwam. Dragon umu aitakta ko mot memek bo mena, nuguta borta Diabolos, Satan, masan. Se engel nu sen te 1000 yia bagarukko taliparam, ³ ale Mutim du biya mu ningi saparam. Ale kuring ninguru baguram ale sokel ago kalo kutiram se gek mam, se udagi dragon umu ali lilim ko kariimet ko kawel te me nunga kulok, uwuta bagaruk nama 1000 yia umu menarukko. Asele nu tom tukunangta ko kuring tumon se aratukko.

⁴ Asele ani daiga kuwim saki arigem, daiga kuwim umu kari tutura ura betemonko nunga balam wore te dagiwakasan. Se ani kariimet saki Jesus ko dugu duap apukasan ale Kaem ko den ko ningo ko, nunga moman se kueman umu nunga nodora arikasam. Nuna mel diwang memek umu

---

† **19:20:** Mel diwang memek se prophet kawel: Revelation 13:11-17; 20:10. * **20:1:** Mutim du biya: Revelation 9:1.

agi ko kuar mu me perr tuikasan, ale mak non-goma sail te agi nuguting te me giman. Nuna marak barasaman ale Kristus ilak 1000 yia ko ali lilim bitarukasan.† ⁵ Bare kariimet suen la kueman mu suen tala mu me barasaman, saki la barasaman. Bare me barasaman mu uwutata baga 1000 yia umu menarukko. Se sikina marak barasaman umu marak barasa ko munan gira nunguning wore masan.‡ ⁶ Kariimet marak barasa ko munan gira nunguningkiri umu te barasaman mu, nuna laili baga se amilmilam-onko. Mu awuk, akingtala kuera mateng 2 kariimet nunup mena mu arigimonko mu, nuna me arigimonko, mena. Nuna Kaem se Kristus ilak nunga priest ko baga se Kristus ilak 1000 yia ko ali lilim bitarmonko.

Satan ko memek nukum tam

⁷ Se 1000 yia umu menaruk mu, Mutim du biya mu kuring kagarmon se Satan aratuk ale ⁸ ali lilim la ko koma 4 pela mu ko kariimet, Gog se Magog masan, mu te geraguk ale nunga kulok se kager ko ilu biguwumonko. Nuna suen biya, saun langi umu iwita aratu biguwumonko.§ ⁹ Nuna koma kirker te aolak iluman, ali tuagu

---

† **20:4:** Kristus ko kariimet mu nu ilak ali sor bitarmonko: Matthew 19:28; Luke 22:30; 1 Corinthians 6:2; 2 Timothy 2:12. Daniel 7:27 ago arikko. ‡ **20:5:** Marak barasa gira nunguning se marak barasa udagi: Daniel 12:1-2; Luke 14:14; John 5:24-29; 1 Corinthians 15:23; 1 Thessalonians 4:14-17; Philippians 3:11; Revelation 20:12-13. Kuera mateng number 2: Revelation 2:11; 20:15; 21:8. § **20:8:** Gog se Magog masan mu kari supuling memek se nunga kariimet ago; nuna Kaem ko kariimet nunga menawumonko ago kaesan: Ezekiel 38:2,9,15-16; 39:1-6.

biya karoman taiman ale noko wonong, ko kua tua biya, ko kariimet te bagaman, umu nunga laturu guruguman. Bare tama duruk wonong te tai kaparam ale nunga menawuram. ¹⁰ Se Diabolos ko kawel te nunga kulam umu, tama sulphur ago, kowar tamatama, yu iwita laiwaram umu ningi patawu sapaman se ningi dagulam. Mel diwang memek umu se ko prophet kawel ilak mu tama oworta ningi nunga warman. Nuna umu te tirom woremkalal butata pempem yaman kua se lagamonko.*

Tutera tom biya

¹¹ Se ani daiga kuwim biya bo siraram, se Kakirip bo awote dagiwaram, mu arigem. Se ali se taiti nu koma te mena namaman, se aking udagi nungarka ko iwita mena. ¹² Se ani kariimet kuera mu, biya te, gotek te, daiga kuwim umu koma ko sanami muruwuman se batoga suen la animan mu pagaru ulaluwuman se arigem. Se nukum kitira mu batoga bo, marak pempem la te bagara ko bala ago, umu karogo kagaru pagaru ulaluwuman. Asele kariimet kuera mu batoga suen la giriman ulaluwuman mu nunga betera kaora aguwaya umu te ari se nunga tutiakaso. ¹³ Se kariimet gagi ningi kua iwi namaman mu gagi nunga bita tam, se saki Kuera Mateng se Hades nunga iluwaram mu betela nunga bita tam, se barasu barasu tai sanamaman, se suan suan koma koma nunga betera kaora te iki se nunga

---

* **20:10:** Tama kowar tamatama: Matthew 25:41; Revelation 19:20; 21:8.

tutiakaso.† 14 Asele Kuera Mateng se Hades mu wete nunga iluman ale tama kowar tamatama, yu iwita laiwoso, umu ningi nunga warman. Tama kowar tamatama yu iwita laiwoso se kariimet ningi nunga warmon se akingtala ningi kapamonko umutang, kuera mateng 2 masan. 15 Se awiriya noko nup marak pempem te bagara ko batoga umu ningi me aniso, umutang tama kowar tamatama yu iwita laiwoso umutang ningi nunga warmon se ningi nama kapamonko.‡

21

Taiti iru se ali iru

1 Asele ani taiti iru se ali iru bo arigem, mu awuk, taiti laun se ali laun mu mena namaman. Se gagi mu betela mena namaram.* 2 Se ikialko, ani Wonong Laili, Jerusalem iru, mu Kaem kote duruk wonong te wore tai kapakaso se arigem, imet itiwik bo luan iluman ale kari tumonko bala tuman iwita arikasam. 3 Se ani uwuta ariwerem mu kuring bo daiga kuwim umu te sokel ago iwita balam se ikiem, “Ario, aitak Kaem ko bagara kuwim mu ko kariimet nongorak bagarukkowo. Nuna noko kariimet bagamon, se Kaem kota mu nongorak baga se nunga Kaem ko bagarukko. 4 Nu nunga nomononge yu suen la siwu saparukko. Se

---

† **20:13:** Tutera tom biya: Daniel 7:9-10; Matthew 25:31-46; Luke 12:47-48; Acts 17:31; 2 Corinthians 5:10. ‡ **20:15:** Kuera Mateng se Hades: 1 Corinthians 15:26; Revelation 6:8. Kariimet sang memek tamonko: Matthew 25:41. * **21:1:** Ali iru se taiti iru: Isaiah 65:17; 2 Peter 3:10-13. Wonong iru: Hebrews 11:16; 12:22; Revelation 3:12.

kuera mateng bo mena, niara ma bo mena, se ya-man ikup bo mena ko.† Mu awuk, munan tuwun umu ko anapeya suen la ago mena namaram.”

⁵ Se Kakirip daiga kuwim te dagiwaram mu mam, “Ikialko, ani melmasak suen la iru la nunguruwasam!” mam. Ale iwita aga maonam, “Den imi bataguru se kaparukko. Mu awuk, den imi mu nunguning se mu nunguningta la ninga sangukkowo,” mam. ⁶ Ale nu aga maonam, “Se mu uwutata kowo!” mam.

“Ani Alpha se ani Omega, ani Nukuri Duap se ani Mom Kopa.‡ Ani awiriya yu ko kueruk mu, marak ningo ko yu bulowolok bagoso mu, kumik diara mena, umu langi tuek se naukko. ⁷ Awiriya sokel ago la sanamiwuruk mu, aninga mel ningo imi tuek ale ani noko Kaem bagarik, se nu aninga kuriang ko bagarukko.

⁸ “Bare awiriya nguanga durdur lagoso, agi gomang ningi me nunguning aso, agi munan memek duap duap beteso, agi kari moso se kueso, agi saman katagot ko munan beteso, agi dawur mang sima ko munan beteso, agi kaem kawel karo nungarso, agi kawel munan bita lagoso, kariimet uwuta mu nunga nuguwim mu tama sulphur ago, kowar tamatama, yu iwita laiwoso, umu ningi bagamonko. Kuera mateng 2 balsan mu ota umutang.”

Jerusalem iru

⁹ Se engel 7 pela, tawir ikup memek nukum ago kuring aratu muruwuram umu 7 tala ilu

† **21:4:** Isaiah 25:8; 1 Corinthians 15:54-55. ‡ **21:6:** Isaiah 44:6; 48:12; Revelation 1:8; 22:13.

muruwuman ale ago baga sor te maguwuman umu nunga ningi, bo mu tairam ale iwita aga maonam, “Tair se ani Sipsip Anumang ko imet luan iluman se aitak tam mu ka kausek se arikko,” mam. ¹⁰ Se ani Bur Laili angimik ago lilimaram, se engel umu agarak duruk biya bo kalel biya mu te agarak namaram, ale Wonong Laili Jerusalem, Kaem kote duruk wonong te tai kapawaram mu aga kausam. ¹¹ Se wonong umu Kaem ko nikum ago lilimaram. Se nikinang ningo umu manga jasper balayam nikum ago wore iwita. § ¹² Wonong umu ko por mu kalel biya, se ko kuring mu 12 pela, se engel 12 pela kuring mu te sanami namaman ale bagakasan. Se kuring umu suan suan awote mu, Israel nunga taleng girigir 12 pela umu nunga nunup te bataguru ago namaman. ¹³ Koma worem bausa te mu kuring ilagala suan, se koma north mu kuring ilagala suan tala, se koma south mu ilagala suan tala, se koma worem kapara te mu ilagala suan tala. ¹⁴ Wonong umu ko por mu manga bibiya 12 pela te lilim la kiti gurugu karogo geragaman, ale manga bibiya mu awote mu por kalo gurugu karogo geragaman. Se manga bibiya umu suan suan nungumik te mu, Sipsip Anumang mu ko apostle 12 pela mu nunup anikaso.*

¹⁵ Se engel ani agarak munakaram mu tam bo gold te nunga, wonong umu se ko kuring suan suan, se ko por koma suen la ko maiya tukunang te taukko, mu iluwakaso. ¹⁶ Se wonong umu ko maiya se ko ulal mu ilu singumura se koma suanta la, bewelak 4 pela. Se engel umu tam iluwaram

---

§ **21:11:** Manga jasper mu diamond iwita. * **21:14:** Ephesians 2:20.

mu te wonong umu ko maiya se ko ulal mu ilu arigam, mu ko maiya mu 12,000 stadia,[†] se ko ulal mu koma suanta tala, se ko kalel mu am koma suanta tala. ¹⁷ Nu wonong lilim ko por ko kalel mu agotala tam, mu 144 cubit. Engel umu ali ewere ko loagara ikia te, wonong umu ko maiya ko ulal ko anapeya umu gi saparam.[‡] ¹⁸ Se ko por umu manga jasper te nungurman, se wonong lilim mu gold te kaloman, se glass iwita nikitang tamatama. ¹⁹ Se ko por lilim la mu ko duap mu mel balayam yawara yawara nunguningkiri manga gotektek biliwilik bagara mu te bala tuman. Manga 1 mu jasper te bala tuman; se manga 2 mu sapphire; se manga 3 mu agate; se manga 4 emerald; ²⁰ se manga 5 mu sardonyx; se manga 6 mu cornelian; se manga 7 mu chrysolite; se manga 8 mu beryl; se manga 9 mu topaz; se manga 10 mu chryso-prase; se manga 11 mu jacinth; se manga 12 mu amethyst. ²¹ Se kuring umu suen la mu manga palepalengam se nikinang ago, pearl masan, mu te nunguru nunguru ago namaman. Se wonong umu ko lage mu gold tamatama nikum kapawara wore te nungurman.

²² Bare ani temple bo wonong tuagu mu ningi me arigem, mena. Mu awuk, Kari Biya Kaem Sokel Garagar mu se, Sipsip Anumang mu wonong umu ko temple bagasan. ²³ Se worem se sige mu anape ko wonong umu nikum tumonko? Mu awuk, Kaem ko nikum mu wonong umu nikum

---

[†] **21:16:** 12,000 stadia mu 2,200 kilometre iwita. Ali imi te kawam sel ningi kuwim laili nunguningkiri makasan mu, wonong imi ko dora anapeya suen la to nanuguram. [‡] **21:17:** 144 cubit mu 65 metre iwita.

tuso. Se Sipsip Anumang umu wonong umu ko lam iwita kani lagoso. ²⁴ Se sor wonong wonong mu wonong umu ko nikim te dugu karo nama taiwomonko. Se ali lilim ko king alo mu nunga ningo nuam nikim ago mu karogo wonong umu ningi taimonko. ²⁵ Bare tirom se woremkalal i owola karogo se ni ko wonong kuring bagu se lagerko mena. ²⁶ Sor wonong wonong nunga ningo nuam se nunga nunup biya mu wonong umu te gi karogo kasu nagumonko. ²⁷ Anapeya laili mena mu umu te me ta kasu nagurokko. Agi awiriya anapeya munan dolara ago, agi kawel ago mu gi karogo umu te me ta kasu nagurokko. Bare kariimet awiriya suen la nunga nunup Sipsip Anumang mu ko marak pempem te bagara ko batoga ningi aniso, umutang la wonong umu ningi kasu nagumonko.

22

Ningam Eden tuwun mu iru numi ulakuru tam

¹ Asele engel aking yu marak ningo ago naguwara mu aga kausam. Yu umu niking garagar, se Kaem ko Sipsip Anumang umu ilak nunga daiga kuwim tegeta mu te palenga kapakaso, ² ale wonong umu ko lage biya ko kusumuri nagu kapakaso. Ale yu umu ko norogen koma singsang mu te mu, tam marak ningo ago mu sanamiwakasan. Se tam mu yia suanta ningi tom 12 pela ko nunguning kapa gilingisan, sige suan suan ningi nunguning kapa gilingisan. Se tam umu ko gawa mu sor wonong wonong nunga

nungok burangarukko anikaso.* ³ Anapeya memek mu wonong umu ningi me anirukko. Mu awuk, Kaem ko Sipsip Anumang ilak nunga daiga kuwim mu wonong umu ningi anirukko, se noko ura kariimet alo mu nu la iki karo tumonko. ⁴ Nuna nu koma motam arigimon, se noko nup mu nononga nongoma sail te anirukko. ⁵ Anape ko lam nikim agi worem nikim wonong umu te kupa ko? Umu te mu tiromorom bo me aniso. Mu awuk, Kari Biya Kaem kariimet umu nikim nungarukko. Se nuna nu bowa ningi butata sokel ago baga se lagamonko.

Engel se John

⁶ Se engel mu aking aga maonam, “Den imi nunguning se nunguningta la ninga sangukko. Kari Biya, prophet alo nubiring ko baga se nunga gi sapawara ko Kaem, mu ko engel beteram se anapeya mel suen la kam me maiyuk se aratukko mu ko ura kariimet alo nunga kausam.”

⁷ “Ikialko! Ani tairikko tom pingi aram! Se kariimet awiriya mel udagi aratukko umu ko den batoga imi ningi aniso mu karo tuiwasan, mu amilmilamonko.”

⁸ Ani mu John, anigita mel imi adogowa te ikiem ale amotam te ari saperem. Ale kam ani mel umu ikiem ale arigem mu, ani engel mel umu aga kasuruwakaso mu suwik duap ningi perr tuekko abugura kulukem. ⁹ Bare nu aninga maonam, “Suwuta me bitarko!” mam. “Ani ura kari nika turantala, se nika sikisaki prophet alo, se awiriya

---

* **22:2:** Marak ningo ko tam: Genesis 3:22-24. Ezekiel yu se tam uwuta mu ko agotala balam: 47:1-12.

suen la batoga imi ko den karo tuiwasan mu uwu-tatala. Bare ni Kaem kota diram nup biya perr tuiko!”

¹⁰ Asele nu aga maonam, “Ni prophet den batoga imi ningi mu me yam kalo kuti bitar se anirukko. Mu awuk, tom pingi aram.† ¹¹ Se ikialko. Awiriya munan memek bitawoso mu am butata bitawurukkowo. Se awiriya kiwem karur siring ago bitawoso mu am butata bitawurukkowo. Bare awiriya munan ningo diram bitawoso mu am butata bitawurukkowo. Se awiriya laili bagoso mu am butata laili bagarukkowo.”

Sinar den se amilmil den nukum

¹² “Ikialko! Ani tairikko tom pingi aram! Ani ningo memek koma ningarikko taiwasam, ale kariimet suan suan nunga betera kaora te iki se koma diram la nungarikko.‡ ¹³ Ani Alpha se ani Omega, ani Nukuri Duap se ani Mom Kopa, ani la Mel suen la ko Gira, se ani la Mel suen la ko Nukum kitira.”§

¹⁴ “Se kariimet awiriya nunga nongomang wonong biya umu kuring kagarmon se kasu nagumonko se guang anu nungursan ale nikim la bagasan mu, kuring umu kagarmon se kasu nagumon ale marak pempem te bagara ko tam mu ko nunguning to no se amilmil te lagamonko. ¹⁵ Bare watingi mu, kariimet kausik memek ko

---

† **22:10:** Daniel den tam mu moa kalo kutirokko manorman, mu awuk, ko tom aitak. Bare aitak tom pingi aram se engel John den imi me kalo kutirokko mam. Daniel 12:4,9 arikko. ‡ **22:12:** Jesus nanga betera kaora te iki se koma nangarukko: 1 Corinthians 3:12-15; Revelation 2:23. § **22:13:** Isaiah 44:6; Revelation 1:8; 1:17; 21:6.

munan bitawara mu bagamonko; se dawur mang sima ko munan bitawara alo, saman katagot ko munan bitawara alo, kari mora se kuera ko munan bitawara alo, kaem kawel nobowa ningi bagara alo, se kariimet awiriya kawel munan kua tui lagara alo, mu suen la watingi bagamonko.

¹⁶ “Ani Jesus, anigita aga engel beterem se nina sios suen la ninga manukko nengete tairam. Ani David ko Miri, se ukira duap ko baras nikim garagar, mu basu kam.”*

¹⁷ Se Bur Laili se Sipsip Anumang ko imet tam[†] umu balsan, “Tairko!” masan. Se ni awiriya den imi iki mu, ni karogo tala balu, “Tairko!” meko. Se kariimet awiriya yu ko kuawasan mu nina am tairalko; ale ko kuawasan uwutata yu marak ningo ago, kumik diara mena, mu utu nalko.

¹⁸ Ni awiriya batoga imi ko prophet den degewa te ikisam, mu ani ko sinar den iwita kisisam: Awiriya bo kota ko ikia te den imi kunasaruk agi mu, Kaem ikup memek batoga imi ko baluwoso mu kunasi tuokko. ¹⁹ Se awiriya bo kota ko ikia te prophet den batoga imi ningi baluwoso mu bo tagi kutuwurok agi mu, nu Kaem noko ningo nuam, wonong laili umu ningi se tam marak ningo ago te tauk naukko, batoga imi ningi baluwoso, umu tagi kutuwu saparukko.‡

²⁰ Se Kakirip mel imi suen la baluwoso mu maso: “Nunguningta, ani tairikko tom pingi aram,” maso.

---

* **22:16:** David ko Miri: Isaiah 11:1,10; Revelation 5:5. Baras nikim garagar: Numbers 24:17. † **22:17:** Sipsip Anumang ko imet: 2 Corinthians 11:2; Ephesians 5:25-27,32; Revelation 19:7-8.

‡ **22:19:** Den diram la anirukko: Proverbs 30:5-6.

Se mu butata. Amen. Kari Biya Jesus, mu ni am tairko.

²¹ Kari Biya Jesus ko gomang nangara mu Kaem ko kariimet suen la nengerak bagarukko. Nun-guning.

KAEM KO DEN
The New Testament and portions of the Old Testament
in the Waskia Language of Papua New Guinea
Buk Stat, sampela hap long Buk Song, ol Provep, na
Nupela Testamen long tokples Waskia long Niugini

Copyright © 1985, 2011, 2014 The Bible Society of Papua New Guinea

Language: Waskia

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

    You include the above copyright and source information.

    You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2016-11-07

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 22 Feb 2024 from source files dated 31 Aug 2023

45c04e90-82c9-592e-bfe2-f39dfa146f32